

Jaarverslag 2019

Vereniging Investeer in Human

Vereniging Investeer in Human | Handelsnaam: Human

Zetel (statutaire vestigingsplaats): Hilversum

Feitelijk gevestigd: Wim T. Schippersplein 1 | 1217 WD Hilversum | KvK nummer: 57906289

Inhoudsopgave

Bestuursverslag

Voorwoord	4
Human algemeen	6
Media-aanbod met impact	8
Op weg naar volledige erkenning	18
Vereniging Investeer in Human	21
Bedrijfsvoering	24
Realisatie 2019	28
Begrotingsjaar 2020	29
Uitgangspunten financieel beleid	30
Risicomanagement, compliance en governance	31
Coronacrisis en toekomst	41
Verklaring governance en interne beheersing	43

Jaarrekening

Balans per 31 december 2019 (na resultaatbestemming)	45
Exploitatierkening 2019 volgens de categoriale indeling	47
Toelichting op de exploitatierkening over 2019 per kostendrager (Model IV)	48
Toelichting op nevenactiviteiten per cluster 2019 (Model VI)	50
Kasstroomoverzicht over 2019	51
Sponsorbijdragen en bijdragen van derden 2019 (Model VII)	52
Sponsorbijdragen en bijdragen van derden 2019 via buitenproducenten	52
Programmakosten per domein per platform 2019 (Model IX)	54
Grondslagen voor waardering van activa en passiva en resultaatbepaling	55
Toelichting op de balans per 31 december 2019	59
Toelichting op de exploitatierkening 2019	65
Gebeurtenissen na balansdatum	73
Overige gegevens	74
Resultaatbestemming	74
Goedkeuring Raad van Toezicht	75
Controleverklaring onafhankelijke accountant	76

Bestuursverslag

Voorwoord

2019 was in meerdere opzichten een belangrijk jaar voor Human. Op 14 juni maakte minister Slob in zijn 'Visie toekomst publiek omroepbestel: waarde voor het publiek' bekend dat het kabinet voornemens is het minimumaantal leden voor de huidige aspirant-omroepen te verlagen van 150.000 naar 50.000 betalende leden. In het vertrouwen dat de maatregel in 2020 wettelijk verankerd wordt, is hiermee in één klap de kans groot dat de Vereniging Investeer in Human in 2022 als volwaardige omroep toetreedt tot het publieke omroepbestel.

In juni presenteerde ook de visitatiecommissie van de publieke omroep haar rapport 'Samen voor het publiek belang'. De bevindingen over Human waren ronduit positief. De commissie concludeerde dat Human met zijn programma's een bijdrage levert aan de verscheidenheid van het aanbod van de NPO, met onder meer de onderzoeksjournalistieke programma's, zijn levensbeschouwelijke invalshoek en door de manier waarop Human in en rond zijn programma's structureel en intensief samenwerkt met maatschappelijke organisaties en op die manier mede invulling geeft aan zijn maatschappelijke verankering.

Bovenal ontwikkelden en maakten we in 2019 relevante en onderscheidende mediaproducties voor alle platforms. Producties waar we trots zijn. Of het nu gaat om het voor televisie en online gemaakte *Medialogica*, de documentaireserie *We zien ons*, het radio- en televisieprogramma *De publieke tribune*, de Zapp-serie *Wat zou jij doen?*, of de voor het grote publiek gemaakte NPO 1 programma *De staat van het klimaat*. Programma's die stuk voor stuk gemaakt zijn vanuit onze humanistische wortels en gericht op het genereren van impact en positieve verandering.

Over de levensverwachting van Human zijn op korte termijn geen grote zorgen meer, de blik kan vooruit. Al onze aandacht en energie gaat nu uit naar een onderscheidend media-aanbod dat zijn bron vindt in de humanistische levensbeschouwing en waarde toevoegt. Human wil op de huid van de tijd zitten en verhalen vertellen die verteld moeten worden om maatschappelijke veranderingen te bereiken en handelingsperspectief te bieden aan mensen. Onze programmatische ontwikkeling is gericht op die verhalen, op die impact en op de wisselwerking met ons publiek.

Waar mogelijk zoeken wij inspiratie en samenwerking met partners in ons netwerk, van humanistische en maatschappelijke organisaties tot de werelden van onderwijs en journalistiek. Samen bouwen wij in 2020 verder aan een mediaorganisatie die met onderscheidende programmering Nederlanders wil inspireren om een beter mens te worden, om een betere samenleving te vormen en om met zijn allen aan een duurzaam leefbare aarde te werken.

Het jaarverslag 2019 geeft een overzicht van de feitelijke inhoudelijke, organisatorische en financiële resultaten van de Vereniging Investeer in Human. Naast het bestuursverslag, waarin een overzicht wordt gegeven van de belangrijkste resultaten, bevat het de jaarrekening en de goedkeuringsverklaring van de raad van toezicht en de controleverklaring van de onafhankelijke accountant.

Tot slot een woord van dank. De programma's en activiteiten van Human die in dit jaarverslag beschreven worden, zouden ondenkbaar zijn geweest zonder de grote en deskundige inzet

van de medewerkers van Human, de makers die aan ons verbonden zijn, onze collega's van de VPRO, de medewerkers van Brainwash Festival, The School of Life, de NPO, het Humanistisch Verbond, de Humanistische Alliantie, onze maatschappelijke en culturele partners en aan allen die hebben bijgedragen aan het succes van Human in 2019. Onze dank is groot.

Het belooft wederom een spannend jaar te worden voor Human. Een jaar waarin wij gaan aantonen aan de basisvoorwaarden te voldoen om als volwaardige omroep vanaf 2022 tot het publieke omroepbestel te kunnen toetreden. Met grote bevologenheid spannen wij ons in om samen met ons team, onze makers, samenwerkingspartners, netwerk van professionals en *last but not least* met onze leden, onze droom te realiseren.

Hilversum, 16 april 2020

Magdeleen Sturm
Voorzitter raad van toezicht

Willemien van Aalst
Directeur/hoofdredacteur

Het voorliggende bestuursverslag is geschreven voor de uitbraak van het Coronavirus in Nederland. Inmiddels zijn we in een ongekende situatie beland en staat de mensheid voor een wereldwijde crisis. De verstrekkende gevolgen van de crisis zal iedereen raken, zo ook Human. De storm zal voorbij gaan, maar we zullen een andere wereld bewonen. Het is in deze fase nog te vroeg om te voorspellen welke impact de crisis precies op Human zal hebben. Wel zijn alsnog enkele paragrafen toegevoegd die hier een eerste reflectie op geven.

Human algemeen

Aspirant-omroep

Na 27 jaar als 2.42-omroep onder de naam Humanistische Omroep Stichting te hebben bestaan, maakte de Vereniging Investeer in Human per 1 januari 2016 een doorstart als aspirant-omroep Human. De erkenning werd verleend voor de periode 2016-2020 op grond van het bestand van ruim 50.000 betalende leden, de positieve financiële positie, de voorgenomen samenwerking met de VPRO en de positieve adviezen die door het Commissariaat voor de Media, de Raad voor Cultuur en de raad van bestuur NPO waren uitgebracht over het Beleidsplan 2016-2020: Durf te Denken.

In de volgende concessieperiode die, zoals recentelijk is vastgesteld, start in 2022 in plaats van 2021, wil Human een volwaardige erkenning krijgen als publieke omroep. Human dient daartoe zijn toegevoegde waarde aan te tonen, een samenwerkingsomroep te vormen met een bestaande omroep en op 31 december 2020, conform de in voorbereiding zijnde aangepaste Mediawet, 50.000 betalende leden te tellen.

Humanistische levensbeschouwing

Human komt voort uit de Nederlandse humanistische traditie en beweging. Het humanisme is de tot in de Grondwet erkende seculiere levensbeschouwing, die leven en wereld probeert te begrijpen vanuit menselijke vermogens. Autonomie en verantwoordelijkheid vormen in samenhang de twee kernwaarden van het humanisme: zelf denken, samen leven. Bijbehorende waarden zijn vrijheid, gerechtigheid, verdraagzaamheid, openheid, medemenselijkheid en afkeer van onverschilligheid, dogmatisme en zendingsdrang.

De humanistische levensbeschouwing onderscheidt Human van alle andere publieke omroepen. Human is een omroepvereniging die ongeveer 23 procent van de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder vertegenwoordigt, die het humanisme en de daarbij behorende kernwaarden als richtsnoer van denken en doen hanteert. Uit de in opdracht van Human uitgevoerde onderzoeken (Motivaction 2008 en 2018, Newcom 2013) en de langlopende onderzoeken naar de aanhang van levensbeschouwingen van het CBS en het SCP blijkt dat de omvang van de aanhang in Nederland van de islam en het humanisme nagenoeg gelijk is. Na het christendom delen ze de tweede plaats.

Netwerkorganisatie met impact

Human is meer dan een omroep. Human is een maatschappelijke medianetwerkorganisatie die in nauwe samenwerking met andere organisaties en burgers probeert door te dringen in de haarvaten van de maatschappij teneinde urgente maatschappelijke thema's te agenderen en mensen in beweging te zetten. De specifieke taak van Human binnen deze beweging is om verhalen te vertellen voor alle denkbare mediaplatforms met bijbehorende impact-trajecten die bijdragen aan positieve veranderingen voor onze samenleving en wereld. Human werkt samen met tientallen maatschappelijke en culturele organisaties en maakt actief deel uit van de georganiseerde humanistische beweging, die zich met 44 organisaties onder leiding van het Humanistisch Verbond heeft verenigd in de Humanistische Alliantie.

Onze missie

Human wil mens en wereld vooruithelpen door autonomie en verantwoordelijkheid te bevorderen. Als maatschappelijk georiënteerde mediaorganisatie onderzoeken we, geworteld in het humanisme, persoonlijke levensvragen en maatschappelijke vraagstukken. We agenderen actuele thema's en laten hierbij verschillende perspectieven zien. We zijn spil in een netwerk van makers en ideële partners, met wie we streven naar impact en praktische relevantie. Met als doel het bijdragen aan meningsvorming, zelfontplooiing en positieve veranderingen die leiden tot een betere samenleving.

Media-aanbod met impact

Het Beleidsplan 2016-2020: Durf te Denken, mede op grond waarvan Human een voorlopige erkenning heeft gekregen, de begroting 2019 en de evaluaties over de periode 2016-2018 vormden het uitgangspunt voor het Jaarplan 2019. In het Jaarplan 2019 formuleerden wij vier prioriteiten waaronder ledenwerving. De overige drie prioriteiten hadden betrekking op de ontwikkeling van onze mediacontent en programmering.

- Onderscheidende positie

Wij namen ons voor om in 2019 onze humanistische drijfveren nadrukkelijker voor het voetlicht te brengen en onze programmering, daar waar nog mogelijk, explicieter in het teken te plaatsen van humanistische waarden. De humanistische levensbeschouwing is immers dat wat ons expliciet onderscheid van alle andere publieke omroepen.

- Toegevoegde waarde (impact)

Onze werkwijze is niet primair gericht op het maken van mooie programma's, maar op het toevoegen van maatschappelijke waarde. Welke waarde kunnen we toevoegen aan de samenleving en ons publiek via televisie, radio, online, evenementen en in de klas? De mogelijke impact en maatschappelijke waarde maakte in 2019 bij alle projecten die Human ontplooide vanaf het begin deel uit van de research. Vervolgens werden de projecten uitgevoerd in samenwerking met externe partners (maatschappelijke organisaties, fondsen, educatieve instellingen, mediapartners).

- Maatschappelijke verankering

Human is een maatschappelijke medianetwerkorganisatie. Wij maken deel uit van diverse netwerken waaronder die van de Humanistische Alliantie. Projecten komen veelal in samenwerking met een breed scala aan maatschappelijke partners tot stand en door onze werkwijze leggen wij verbindingen tussen netwerken. Zo houden wij voeling met wat er werkelijk speelt in de samenleving en worden wij gevoed met nieuwe inzichten en inspiratie om relevante programma's te maken. De culturele diversiteit en inclusiviteit van ons netwerk kreeg in 2019 onze speciale aandacht.

Human focust zich op impactgerichte, crossmediale programmering van een beperkt aantal thema's. Deze thema's zijn in 2019 scherper geformuleerd, waarbij het thema 'duurzaamheid' is toegevoegd. Ze waren leidend bij de selectie, ontwikkeling en productie van projecten en bij inhoudelijke dossiervorming:

- Filosofie, de kunst van het leven

De vraag hoe we een beter mens kunnen worden, hoe een betere samenleving en hoe een betere planeet, is rode draad in ons media-aanbod en alle activiteiten die Human ontplooit.

- Publieke opinie, het ontstaan en de macht ervan

Om tot een betere wereld te komen, is het van groot belang die wereld te kennen. Aan Human de taak om te onderscheiden wat feit is en wat fictie.

- *Systeempijn, hoe systemen je kunnen beperken in je vrijheid*

Veel mensen lopen vast in systemen waarin de aandacht voor het individu uit het oog wordt verloren door technologische vooruitgang, toenemende automatisering, algoritmen, prestatiedruk en bureaucratie. Om voor deze mensen iets te betekenen, probeert Human deze systemen te ontleden en perspectief te bieden met oog voor de menselijke maat.

- *Actief burgerschap, zelf verantwoordelijkheid nemen voor de leefomgeving*

Burgers die zelf oplossingen aandragen voor maatschappelijke problemen en de handen uit de mouwen steken - Human probeert hun levens zo goed mogelijk te documenteren omdat ze andere mensen perspectief kunnen bieden.

- *Duurzaamheid, hoe gedrag te veranderen voor een duurzame aarde*

Het klimaat verandert, de planeet en de mensheid worden bedreigd. Human startte in 2019 met het structureel aandacht schenken aan klimaat en de biodiversiteit.

Human legde de focus in 2019, conform het meerjarenbeleidsplan, op vier integraal geprogrammeerde domeinen: levensbeschouwing, onderzoeksjournalistiek, documentaire en drama.

Levensbeschouwing

Human is de enige publieke omroep die aandacht besteedt aan filosofisch en overig seculier levensbeschouwelijk aanbod. Human als fictieve 'faculteit voor geesteswetenschappen' van de publieke omroep.

De levensbeschouwelijke programma's van Human hebben bijgedragen aan de groeiende belangstelling in Nederland voor filosofische invalshoeken bij het zoeken naar antwoorden op persoonlijke en maatschappelijke vragen. *Brainwash* en *Het filosofisch kwintet* hebben de tijdgeest mee: filosofie is inmiddels minder een academische niche, publieksfilosofie zet de toon. Human benut de kans om vooral onder jongvolwassenen het publiek te verbreden. *Brainwash*, gericht op een publiek van twintigers, dertigers en veertigers is hiervoor een van de pijlers binnen het Human-beleid.

De website brainwash.nl, de wekelijkse nieuwsbrief en het Facebook- en Twitterkanaal vormen de kern van de crossmediale programmering. [Brainwash.nl](http://brainwash.nl) kan zich verheugen in een continue bezoekersstroom. Het aantal unieke bezoekers in 2019 bedroeg 1.155.182, een gemiddelde van 96.265 per maand. Het *Brainwash*-nieuwsbriefbestand staat op 32.500 abonnees, het aantal volgers op Facebook bedroeg eind 2019 63.550 en het Twitter-account telde 4.000 volgers. *Brainwash* werkte ook in 2019 intensief samen met het Brainwash Festival waarmee Human een samenwerkingsovereenkomst heeft.

De korte persoonlijke filosofische *Brainwash Talks* waarmee bekende en onbekende Nederlandse en internationale denkers, schrijvers, wetenschappers e.a. de kijker beogen te voorzien van inspirerende ideeën, trekken op de vroege zondagmiddag op NPO 2 25.000 tot 50.000 kijkers. De verhalen worden in tekst en video gedeeld op brainwash.nl, waarmee het bereik van de televisieprogramma's online goed wordt uitgebouwd.

Begin 2019 is besloten om met het maandelijkse *Brainwash Radio* op NPO Radio 1 te stoppen, om zo plaats te maken voor een ander Human-radioprogramma: *De publieke tribune*. Dankzij de ruimte die de VPRO bood was er wel twee weken lang het dagelijkse *Brainwash Zomerradio* op NPO Radio 1 te beluisteren, in de laatste week van juli en de eerste week van augustus. Dit programma, waarin Floortje Smit denkers interviewt aan de hand van muziek die

ze zelf meebrengen, hebben we vertaald naar een twee-wekelijkse podcast, die wordt aangeboden via de podcastomgeving van NPO Radio 1.

Het filosofisch kwintet, met dit jaar weer de Duitse filosoof, historicus en schrijver Philipp Blom als vaste gast, haalde in zijn zesdelige serie een kijkcijfer dat meanderde tussen de 100.000 en 250.000 kijkers. Het aantal bezoekers via human.nl was 105.191, het unieke aantal was 72.871. Het thema van 2019 was 'woorden waarmee we worstelen', over begrippen die het verdienen om een precieze invulling te krijgen, zoals authenticiteit, diversiteit, vrijheid en idealisme. Hoogtepunt van deze jaargang was de deelname van de internationaal vermaarde Ghanees-Amerikaanse filosoof Kwame Anthony Appiah, aan de laatste uitzending, tijdens het Brainwash Festival.

In de filosofische reisserie *YES ik ben!* onderzocht filosoof Stine Jensen in vier afleveringen de invloed van positief denken op onmogelijk geachte prestaties. Er opende zich voor de kijker een wereld waarin de kracht van het woord niet alleen mensen beïnvloedt, maar zelfs hun werkelijkheid.

In de laatste aflevering ging Stine Jensen in Scandinavië op zoek naar de donkere keerzijde die het positivisme ook heeft. Want in een wereld die bol staat van geluksseminars rijst de vraag wat je blokkeert als je alleen maar positief in de wereld staat. Is het niet juist de schaduwzijde van dat positivisme die ons kritisch en alert houdt?

Op vrijdag 28 juni 2019 werd *YES ik ben!* afgerond in Amsterdam in een vol Pakhuis De Zwijger. Uitleg over het maakproces van *YES ik ben!* en de overwegingen die aan de serie ten grondslag lagen zorgden voor een geanimeerd gesprek van het publiek met Stine, collega-filosofen en psychologen.

Impact, daarom ging het ons in het nieuwe tv-programma *De publieke tribune*. In acht afleveringen op NPO 2 zocht Human, ondersteund door een maandelijkse uitzending op NPO Radio 1, mensen met eigentijdse problemen op in hun eigen omgeving. Onder leiding van presentator Coen Verbraak dook Human letterlijk in de haarvaten van de samenleving. Waar op de publieke tribune van de Tweede Kamer bezoekers geacht worden te zwijgen als beleidsverantwoordelijken aan het woord zijn, was in *De publieke tribune* het tegenovergestelde het geval. De verhalen van ervaringsdeskundigen wierpen voor het panel van bestuurders en politici vaak een nieuw licht op hoe hun beleid in het dagelijks leven uitwerkt. In een aantal gevallen leidde dit aantoonbaar tot verandering. Zo werd naar aanleiding van *De publieke tribune* een kostbaar medicijn alsnog ter beschikking gesteld van patiënten voor wie dit hun laatste toevlucht was. De uitzending over mantelzorg, en het gebrek aan ondersteuning voor mantelzorgers, leidde tot veel reacties in de samenleving. De stichting Mantelzorgelijk startte een petitie 'Overheid, praat met mantelzorgers en niet over mantelzorgers' die 2750 keer is ondertekend. Naar aanleiding van de petitie en een uitzending van Pauw zijn de initiatiefnemers door een aantal landelijke politieke partijen uitgenodigd om input geven voor het plenaire mantelzorgdebat in de Tweede Kamer.

Belangrijkste impact voor de mantelzorgers, leraren, hulpverleners in de gezondheidszorg, woning- en werkzoekenden en anderen die het woord voerden in *De publieke tribune* was, dat ze voor het eerst dankzij het programma direct gehoord en gezien werden door diegenen die daadwerkelijk verantwoordelijkheid dragen.

De (pilot-) reeks haalde op zondagmiddag op NPO 2 gemiddeld 75.000 kijkers. Evaluatie leidde tot een inmiddels (2020) op zondagavond via NPO 2 uitgezonden aangepaste tweede reeks, die vergezeld werd van een effectieve online-strategie en het gecontinueerde maandelijkse radioprogramma op NPO Radio 1.

In de zelfevaluatie die Human maakte ten bate van de visitatie van de publieke omroep en die in 2019 afgerond werd, constateerden we dat het voor Human van belang was om naast kortlopende programma's ook langer lopende reeksen te ontwikkelen. Dit met het oog op het vergroten van naamsbekendheid en publieksbereik onder de voor de betreffende NPO-zender en het specifieke programma vastgestelde doelgroepen.

Voor kinderen tussen de 9 en 12 jaar, hun ouders en onderwijsgeevenden ontwikkelden we daartoe in samenwerking met producent CCCP voor Zapp het documentaire-programma *Wat zou jij doen?*. Inmiddels zijn er twintig wekelijkse afleveringen van uitgezonden. Gaandeweg groeide het publieksbereik en werd via sociale media de doelgroep steeds beter bereikt, zowel inhoudelijk als kwantitatief.

In samenwerking met onze maatschappelijke partners, het Humanistisch Verbond en de buitenschoolse opvang van Humankind werd een landelijke tournee opgezet waarbij scènes uit *Wat zou jij doen?* stof leverden voor een gesprek waarin kinderen met elkaar over hun dagelijkse dilemma's spraken, met in het publiek in een luisterend rol hun ouders en onderwijsgeevenden.

Onderzoeksjournalistiek

Human concentreert zich met onderzoeksjournalistiek op de macht van de publieke opinie en doet dat in het bijzonder met *Medialogica*. Het programma onderzoekt al acht jaar spraakmakende onderwerpen, zoals dit jaar de discussie rondom #MeToo en de Oostvaardersplassen.

In 2019 zijn op NPO 2 tien *Medialogica*-afleveringen uitgezonden, tegenover vijf het jaar ervoor. De reeks stond primetime geprogrammeerd wat een positief effect heeft gehad op het bereik. Zo waren er bij de eerste uitzending van het jaar 428.000 kijkers. De hele reeks in ogenschouw nemend, keken er per aflevering gemiddeld ongeveer 220.000 mensen. Binnen de door NPO geformuleerde doelgroepen gaat het hierbij vooral om de 'welgestelde verdiepingzoeker' en de 'behoedzame senior'. Naast de reguliere uitzendingen is het programma nog vijftien keer op televisie herhaald.

De impact van *Medialogica* reikt verder dan de televisie-uitzendingen. Recensenten en opiniemakers halen de serie in positieve bewoordingen aan. Zo schreef Arjen Fortuin in NRC Handelsblad op 9 december 2019 dat de laatste aflevering van het jaar "*verplichte kost is voor alle redacties van talkshows – en voor iedereen die weleens een talkshow bekijkt*". Naast positieve recensies, creëerde *Medialogica* impact door meerdere keren het nieuws te halen met onthullingen over de werkwijze van de - anti-abortuslobby en het hulpprogramma *Ontvoerd*. Deze uitzendingen leidden tevens tot Kamervragen.

Om de zichtbaarheid verder te vergoten en andere doelgroepen te bereiken, is de redactie meer crossmediaal gaan werken. Sinds april 2019 wordt iedere week op de website en op social-mediakanalen van *Medialogica* een video of een artikel geplaatst. Met succes. Zo bereikte de video over retoriek in het klimaatdebat op social media 150.000 personen. Hoe noemenswaardig dit cijfer ook is, de redactie vindt het vooral belangrijk dat een kwalitatieve groep terugkerende bezoekers zich verbindt aan het online platform. In 2020 wordt daarom de inhoudelijke samenwerking gezocht met externe partijen en netwerken, zoals met Peter Burger van Nieuwscheckers (Universiteit van Leiden).

Samenwerking vindt ook plaats tussen de redacties van *Medialogica* en *Argos*. Sinds november 2019 zitten beide redacties op een gemeenschappelijke redactievloer in Hilversum. Daarmee is een belangrijke stap gezet om de onderzoeksjournalistieke krachten van VPRO en Human te bundelen. In 2020 ligt de focus van deze samenwerking vooral op online publicaties

en onderzoek. Zo wordt gekeken of het voor *Medialogica* tot een online publicatie kan komen waarbij gebruik wordt gemaakt van publieksparticipatie.

Medialogica werkte in 2019 samen met het Instituut voor Beeld en Geluid voor het project 'Medialogica in de Klas'. In het gebouw van Beeld en Geluid en op diverse scholen in het land gaven Human-redacteuren een naar leeftijd en opleidingsniveau uitgebalanceerde serie masterclasses over de werking van publieke opinie en media. Vorig jaar zijn via deze masterclasses bijna 1500 studenten bereikt, variërend van de pabo-student tot en met de vmbo'er. Daarnaast is een deel van het *Medialogica*-archief in samenwerking met Schooltelevisie ontsloten en bewerkt om in het klaslokaal te kunnen vertonen. Deze bewerkte versies zijn inmiddels vele tienduizenden malen bekeken en in lessituaties gebruikt.

Ook worden er op basis van de *Medialogica*-afleveringen regelmatig lezingen gehouden bij maatschappelijke organisaties. Een van de hoofdredacteuren van Human sprak begin 2019 bijvoorbeeld bij een van de belangrijkste denktanks van de Nederlandse regering, de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR). In 2020 zal de redactie van het programma prominent aanwezig zijn bij de *World Press Freedom Conference* in Den Haag.

Inmiddels beslaat de *Medialogica*-reeks bijna vijftig televisie-afleveringen. Dit opgebouwde archief is in zijn geheel toegankelijk gemaakt op NPO Start en human.nl. Korte versies zijn terug te zien op human.nl en Facebook. Knelpunt voor ieder onderzoeksjournalistiek programma, dus ook voor *Medialogica*, is de financiering op projectbasis, terwijl onderzoeksjournalistiek vanwege behoud van expertise en ontwikkeling van dossiers juist gebaat is bij structurele financiering. Dit blijft de aandacht houden van de hoofdredactie.

Documentaire

Als aspirant-omroep probeert Human niet alleen zijn toegevoegde waarde voor de publieke omroep zichtbaar te maken door zijn specifieke thema's en invalshoeken, maar ook door onderzoek naar nieuwe vormen voor genres die onderscheidend zijn voor de publieke omroep. In 2019 leverde Human zijn bijdrage aan de innovatie van het documentaire-genre met de integraal geprogrammeerde *2DocKort* documentaires (NPO 2, NPO Start, NPO 2 Extra, human.nl, 2doc.nl, Instagram, Facebook), met series als *We zien ons*, met onderzoeksjournalistieke documentaires, webdocs en podcasts.

Wat zou jij doen? (zie levensbeschouwing) maakten we voor Zapp op NPO3 en incidenteel leverden we documentaires voor 3 Lab op NPO 3.

Op *2DocKort* en een verder sporadische uitzondering na, ontwikkelt Human voor iedere documentaire een vooral op bijeenkomsten in het land gefundeerde impactstrategie, in samenwerking met maatschappelijke partners. In 2019 zijn succesvolle impactprojecten gerealiseerd rond onder meer *Sprekend Nederland*, *Holwerd aan zee*, *De vrouwen van Venserpolder*, *We zien ons* en *Goede burenen*. Voor deze laatste documentaire organiseerde Human in samenwerking met producent Basalt Film en netwerkpartners de reeks 'Goede gesprekken', ofwel paneldiscussies in diverse gemeenten verspreid over Nederland met het doel de lokale aanpak van eenzaamheid in kaart te brengen. Het resulteerde in 32 drukbezochte bijeenkomsten en een toolkit waarmee organisaties het gesprek kunnen continueren. Uit navraag blijkt dat een groot deel van de bezoekers van het impactprogramma daadwerkelijk aangezet is tot actie.

Voor de hoofdpersonen uit *De vrouwen van Venserpolder* is de documentaire belangrijk geweest. Zij vonden er erkenning in voor hun moedige poging om hun buurt en hun levens een beslissende wending te geven. De film heeft ook geholpen om bestuurders ervan te overtuigen

dat projecten als die in Venserpolder effectief helpen om weer mee te kunnen doen. De film is vertoond op veel verschillende locaties ter inspiratie van anderen en als aanjager voor publiek debat. Dit gebeurde in samenwerking met initiatiefnemer Ama Koranteng-Kumi van de stichting Bloei & Groei.

Holwerd aan zee wordt wel het meest spectaculaire burgerinitiatief van Nederland genoemd. De documentaire heeft in belangrijke mate bijgedragen aan het succes van het plan om de zeedijk door te breken. Zowel voor dorpsgenoten als voor bestuurders in Friesland, Den Haag en Brussel werd zichtbaar hoe voortvarend de mannen hun droom najagen. De documentaire is op vele locaties vertoond ter inspiratie voor andere dorpsinitiatieven en voor bestuurders, wetenschappers en ambtenaren als ‘best practice’ voor initiatieven van onderop. De documentaires *De vrouwen van Venserpolder* en *Holwerd aan zee* zijn gemaakt in het kader van ons thema ‘actief burgerschap’. Overal in Nederland, in dorpen en steden, wachten mensen niet langer af of de overheid iets voor hen gaat doen, maar nemen ze zelf de regie in handen en de verantwoordelijkheid voor het welzijn van hun eigen gemeenschappen.

Voor *2DocKort* leverde Human in 2019 vijftien korte documentaires van maximaal dertien minuten, die in verschillende vormen via NPO 2, online, via sociale media en WhatsApp een breed publiek bereikten. Steeds verdiepten ze het nieuws door aan te sluiten op wat op het moment van uitzending of publicatie nauw in de internationale actualiteit stond.

Een Italiaanse doofstomme man reisde naar het Vaticaan om de paus een brief te overhandigen over hoe hij seksueel misbruikt was door priesters. Een Californisch echtpaar twijfelt over hun toekomst nadat bosbranden de grens van hun dorp bereikten. Een Syrisch vluchtelingenkind zorgt in Turkije voor het inkomen van zijn familie. Een islamitische vrouw in niqab waxt de benen van hindoe-vrouwen in Mumbai. Een Braziliaanse cartoonist duikt onder na doodsbedreigingen door aanhangers van president Bolsonaro.

Via hun videobrieven en die van anderen lieten we zien hoe grote ontwikkelingen hun weerslag hadden op het dagelijks leven van onze protagonisten.

In 2019 zond Human de zesdelige serie *We zien ons* uit. Een jaar lang volgden regisseur Deborah van Dam en haar crew het leven in de Geleense volkswijk Lindenheuvel. Ooit verbonden door de mijn, de kerk en het verenigingsleven valt nu de hechte gemeenschap die de wijk ooit was uiteen.

“Dat je denkt, ik ga bij mijn tante langs, maar onderweg besluit dat je eerst naar je moeder gaat. Dat is de eenzaamheid, je weet niet wat je moet doen.”

Rijdend in haar auto geeft de 26-jarige Alyza in Human documentaireserie *We zien ons* een prachtige definitie van haar eigen eenzaamheid.

Vrolijk stemmend was de serie niet, het toekomstbeeld van een wijk als Lindenheuvel is dat ook niet. Eenzaamheid, een van de grootste sociale problemen van nu en vooral van de toekomst, is de grote bedreiging voor ieders dagelijks leven. *We zien ons* liet dit grote verhaal aan de hand van kleine gebeurtenissen uit het alledaagse leven op bijzondere wijze zien.

We zien ons werd primetime uitgezonden op NPO 2. Naar ons oordeel verdiende de reeks meer publieksbereik dan het realiseerde, al waren de kijkcijfers zeker niet slecht.

De ontvangst in de pers was zeer lovend. In NRC Handelsblad werd *We zien ons* aangekondigd als “een schitterende documentaire over eenzaamheid” en televisierecensent Arjen Fortuin eindigde met: “Uiteindelijk gaat *We zien ons* over eenzaamheid, over hoe mensen in een gemeenschap steeds minder worden gezien, maar hoe er altijd een paar tussen zitten die naar anderen blijven omkijken. En in het verlengde daarvan: hoe er bij Omroep Human programmamakers zijn die naar die mensen omkijken.”

In veel jaarlíjstjes eindigde *We zien ons* in de hoogste regionen. Niet verwonderlijk is dat vooral in Limburg de impact groot was. Blijkens de reacties op sociale media, via mails, op bijeenkomsten en in publicaties voelde men zich door de 'randstedelijken' gehoord en gezien, zonder dat er weer eens een karikatuur gemaakt werd.

Research en ontwikkeling heeft vooralsnog de volgende te realiseren series opgeleverd voor 2020: *Thuis op Zuid*, het vervolg op *In De Leeuwenhoek* en *Klassen*, van de makers van *Schuldig*.

Drama

Sinds 2018 worden geen dramaprodukties meer uitgezonden op NPO 2. Dat is een aderlating voor met name maatschappelijk geëngageerd en politiek drama dat juist op dit net werd geprogrammeerd. Voor Human betekende het dat we onze reeks 'Duivelse Dilemma's' hebben moeten beëindigen en ook het voortbestaan van het inmiddels iconische programma *De vloer op* en *De vloer op jr.* zijn onder druk komen te staan. *De vloer op jr.* is in zijn huidige vorm in 2019 voor het laatste uitgezonden.

Geëngageerd (auteurs)drama blijft volgens het eind 2019 door de NPO gepresenteerde dramabeleidsplan weliswaar één van de NPO-dramapijlers, maar slechts binnen de profielen van NPO 1 en NPO 3. Dat is een belangrijke beperking voor het soort drama dat Human - vergelijkbaar met onze documentaires gericht op impact en verdieping - graag maakt.

Het leidde ertoe dat Human in 2019 noodgedwongen een pas op de plaats heeft moeten maken en daarom besloot om vanaf 2020 voor geëngageerd drama de handen ineen te slaan met de VPRO en door samenwerking zijn positie te versterken. In 2020 zullen we deze samenwerking vormgeven in het licht van de geschetste beleidswijziging en een of meer series, in samenspraak met de genrecoördinator, in ontwikkeling nemen. Op dit moment werken Human en VPRO samen in de ontwikkeling van twee Telefilms voor 2021.

Human oriënteert zich bovendien op webdramaseries voor een jong publiek. Web-onlyproducties die online worden gedistribueerd In coproductie met NewBe ontwikkelen we de serie *Strikt betrouwbaar*, over jongeren die samen een ingrijpende gebeurtenis meemaakten en daar op verschillende manieren op terugkijken en mee omgaan. Andere webdramaseries zijn in ontwikkeling.

Overige programmering

Als onderdeel van het in 2018 gesloten Klimaatakkoord beloofde de regering om tot eind 2030 op iedere vierde donderdag van oktober verantwoording af te leggen over de stand van zaken met betrekking tot de in het Klimaatverdrag van Parijs overeengekomen drastische vermindering van de CO2-uitstoot. In samenwerking met NPO 1 en co-producenten Posvideo en CCCP riep Human de vierde dinsdag van oktober uit tot 'Klimaatprinsjesdag'. Met de bedoeling om tot 2030 er een jaarlijkse traditie van te maken zond Human op 24 oktober 2019 op NPO 1 een 'nulaflevering' van *De staat van het klimaat* uit.

Gepresenteerd door Tim Hofman in samenwerking met wetenschapsjournalist Diederik Jekel en live uitgezonden vanuit de TU Delft ging het ons om de feitelijke stand van zaken ten aanzien van de CO2-uitstoot. In gesprekken, presentaties en reportages werden de inspanningen van burgers, bedrijfsleven en overheden om de CO2-uitstoot te verminderen tegen het licht gehouden. Gekozen werd vooral voor die terreinen - energie, huisvesting, voeding, mobiliteit - die het dagelijks leven van iedere kijker raken. Een belangrijke rol vervulde

een landelijke representatieve enquête die in kaart bracht hoe burgers denken over de klimaattransitie.

Het leverde een afwisselend en conform de doelstelling ook lichtvoetig informatief programma op met een bereik van 600.000 kijkers.

Blijkens de storm die het programma op sociale media veroorzaakte, had het programma de nodige impact. Bijval was er ruimschoots, net als - zoals te verwachten - kritiek van klimaatontkenners. De online-redactie had zich hier adequaat op voorbereid, onder andere met een catalogus van feitelijk aantoonbare onwaarheden, waarmee klimaatontkenners zich doorgaans bedienen.

Al langer was Human op zoek naar een programma dat onze verantwoordelijkheid voor klimaat, milieu en voor komende generaties tot onderwerp van gesprek en reflectie maakt. Mede daarom was het van belang om juist dit programma op NPO 1 met zijn hogere en bredere bereik uit te zenden. Daarmee werd tegelijkertijd gewerkt aan de realisering van onze doelstelling om met behoud van onze identiteit te werken aan een eigen plaats op NPO 1.

3FM Tussenuur is het online Human-programma voor jongeren dat via de radio-intekening gerealiseerd kon worden. Alles wat ze je op school niet vertellen, maar wel wil weten. Met die premisse ging *3FM Tussenuur*, aanvankelijk gemaakt voor middelbare scholieren, in oktober 2016 van start. *Tussenuur* realiseert permanente aanwezigheid op de site en sociale media van NPO 3FM met vooral short form video, gemaakt door, voor en over jongeren over actuele maatschappelijke onderwerpen. In 2019 is de doelgroep van *3FM Tussenuur* verbreed naar de doelgroep 16-24 jaar omdat uit verschillende luisteronderzoeken bleek dat de doelgroep van de zender met name in deze leeftijdscategorie groeit. Gezien de goede prestaties van de redactie van *Tussenuur* kreeg het programma in 2019 meer ruimte om maatschappelijke kwesties aan te kaarten op 3FM. Om deze beweging sterker te markeren, wordt de titel '3FM Tussenuur' in 2020 veranderd in *3FM Human: Echte mensen, echte verhalen*.

Geregeld halen artikelen van *Tussenuur* de status van 'best gelezen' op de website van NPO 3FM. Vijftien artikelen haalden in 2019 rond de 20.000 unieke bezoekers. Een interview met de 17-jarige autistische Fabienne werd ruim 37.000 keer gelezen.

Halverwege het jaar vroeg de zender 3FM aan Human om web-series te maken voor het YouTube-kanaal van 3FM. De eerste vierdelige *Tussenuur*-serie over geld en status behaalde 652.000 views. De overige drie kwamen in totaal tot 170.000 tot views. Ook onze podcasts, tweewekelijks en elke keer over een ander maatschappelijk thema, waren met regelmaat het best beluisterd op 3FM.

Themaweken waren voor *Tussenuur* een goed middel om 3FM van maatschappelijke input te voorzien. Zo is er de #openup-week, waarin jongeren worden gestimuleerd om te praten over hun psychische problemen. #openup is een jaarlijks terugkerend zenderbreed onderdeel van 3FM, waar elke omroep zijn eigen draai aan kan geven. Zo besteden FunX, EO BEAM, NOS Stories, 3Vraagt, NPO 3 en Club Hub ook aandacht aan #openup.

De editie van #kutvoorlichting uit 2019, waarin de kwaliteit van seksuele voorlichting op scholen aan de kaak wordt gesteld, had effect, met een item in praatprogramma Jinek als meest in het oog springende moment. Voor deze editie werkte *Tussenuur* samen met Brandpunt+. In totaal leverden de samen geproduceerde video's 45.000 views op. Van Rutgers kreeg *Tussenuur* een positieve reactie: naar aanleiding van #kutvoorlichting bleken docenten kritischer naar hun manier van voorlichting te kijken. Aan de hand van ons onderzoek hebben

docenten om aanvullend lesmateriaal gevraagd. Vrijwilligers meldden zich aan om na te denken over betere seksuele voorlichting.

Het grootste winstpunt van 2019 is dat zender 3FM Humans *Tussenuur* op maatschappelijk gebied als partner en deskundige ziet. Bij grote kwesties weet 3FM de redactie van *Tussenuur* snel te vinden met als voorbeeld het verzoek om de gevaren van 'sexting' in kaart te brengen.

Human.nl

De portal human.nl en bijbehorende social media is in vier jaar tijd met beperkte middelen stap voor stap ontwikkeld tot een zelfstandig medium dat, in samenhang met ons media-aanbod verdiepende perspectieven biedt op actuele ontwikkelingen die bijdragen aan meningsvorming. Het is onze ambitie om alles wat Human is en beoogt op human.nl samen te laten komen. De professionalisering van human.nl en zijn redactie gaat gelijk op met de inhoudelijke ontwikkeling en structureel toegepaste methodes om door middel van data op veel fronten inzicht te krijgen in bereik en in wat wel en niet werkt. De content en de werkwijze van de redactie is inmiddels ingericht op interactie. Mede door verschuiving van de productie van extra content van vóór uitzending van een programma naar ná uitzending, kan beter ingespeeld worden op de ontvangst van een programma, beter gestuurd worden op waar het publiek de persoonlijke en maatschappelijke waarde ziet.

Het aantal unieke bezoekers per maand groeide van 90.000 in 2018 naar 111.000 in 2019 (bron: Google Analytics). De vijf meest bezochte programmagerelateerde pagina's waren in 2019: *De vloer op* (33.000), *Dubbel geluk* (27.000), *Het filosofisch kwintet* (25.000), *Medialogica* (20.000) en *We zien ons* (19.000). Daarnaast is de homepage verreweg de meest bezochte site in 2019 (114.000 unieke bezoekers). De best bezochte niet-programmagerelateerde pagina is een verslag van 'De dag van de imperfectie' (55.000 unieke bezoekers) met als sprekers twee bekende Human-gezichten, Dirk De Wachter en Daan Roovers.

In 2019 is gestart met tweemaandelijks 'onderstromen', thema's die aansluiten bij de programmering van dat moment. Op die manier kon de online redactie, bestaande uit twee redacteuren en een parttime social media-redacteur, de focus leggen op voor dat moment relevante onderwerpen. Dat had een positief effect op de bezoekerscijfers. Daarnaast werd vanuit human.nl een serie WhatsApp-docu's gelanceerd, waarin elke week een korte versie (maximaal 2 minuten) van een Human-documentaire werd vertoond. Binnen enkele maanden zat deze service op ruim 3.000 abonnees, mocht de redactie op symposia uitleggen hoe de dienst werkte en was er de nodige media-aandacht. Als gevolg van veranderend beleid van de NPO en Facebook moesten we deze service helaas staken. Na een oproep aan de WhatsApp-gebruikers om deze korte documentaires via de nieuwsbrief van Human te bekijken, meldden zich direct ruim driehonderd mensen.

Met deze toenemende aandacht voor verdiepende content, artikelen in onderstromen, en met nieuwe formats in de nieuwsbrief, willen we voorsorteren op een situatie die in 2020 zal ontstaan. Dan mogen omroepen geen volledige programma's meer op hun sites plaatsen. Uitgesteld kijken zal vanaf dan voorbehouden zijn aan kanalen van de NPO. Bij dat voorsorteren op de nieuwe situatie past ook de intensievere samenwerking met *Argos*, *Medialogica Online* en *Brainwash*. Het zal een constante stroom van inhoud voor Human.nl betekenen.

Prijzen

Human viel in 2019 in de prijzen met meerdere producties. Zo werd de in 2020 uit te zenden documentaire *Sidik en de panter* uitgeroepen tot 'IDFA Best Dutch Documentary 2019'. *Trapped in the City of a Thousand Mountains* kreeg de prijs voor beste korte documentaire op het Russische filmfestival 'Message to Man'. Naar *Maalstroom* ging de tweede prijs in de categorie 'Beste Europese televisiedocumentaire' op de Prix Europa 2019. De 'Nationale Prijs voor Onderwijsjournalistiek 2019' werd toegekend aan het team van het radioprogramma *Argos* van Human/VPRO voor hun uitzending 'De Promotiefabriek'. En de documentaireserie *We zien ons* werd op het Limburg Film Festival uitgeroepen tot 'Lievalingsfilm'.

Op weg naar volwaardige erkenning

De toekomstverkenning was vast onderdeel van de vergaderingen van de raad van toezicht, terugkerend onderwerp van gesprek in het wekelijks managementteamoverleg, de maandagochtend-bijeenkomsten met de medewerkers, de programmaraad, het overleg met de VPRO en met ons netwerk binnen en buiten de publieke omroep.

De toekomstverkenning is in belangrijke mate gericht op het verkrijgen van een volwaardige erkenning als publieke omroep per 1 januari 2022. Uitgaande van de *huidige* Mediawet dient Human aan drie basisvoorwaarden te voldoen:

- *Human dient zijn toegevoegde waarde aangetoond te hebben;*
- *Human dient een ledenbestand te overleggen van minimaal 150.000 betalende leden (tel datum 31 december 2020);*
- *Human dient deel van een samenwerkingsomroep te worden.*

Human heeft zich, met anderen, intensief ingespannen in de lobby voor een lager ledenaantal als een van de eisen voor een volwaardige erkenning. Met resultaat. Op 14 juni maakte minister Slob in zijn 'Visie toekomst publiek omroepbestel: waarde voor het publiek' de maatregel bekend dat het minimaal aantal leden voor de huidige aspirant-omroepen verlaagd wordt van 150.000 naar 50.000 betalende leden. Hiermee werd de basisvoorwaarde 'ledenbestand' in één klap realistisch en voor Human haalbaar. Echter, de maatregel dient nog in de wet verankerd te worden. Daarvoor is tijd nodig. Het wetgevingstraject is inmiddels opgestart en zal naar verwachting op tijd, voor de teldatum van 31 december 2020, gereed zijn.

In het formele proces is de in 2018 opgestelde zelfevaluatie 'Werken aan Waarde' ten behoeve van de visitatie door de NPO een belangrijk element op weg naar volwaardige erkenning. In 'Werken aan Waarde' is verslag gedaan van ons zelfonderzoek over de periode 1 januari 2016 tot 1 mei 2018. Ten bate van de zelfevaluatie heeft Human in 2018 onderzoek laten doen door Motivaction. Doel was om inzicht te krijgen in de groep die zich vertegenwoordigd voelt door Human, in de waardering voor Human en in de mate waarin Human herkend wordt als vertegenwoordiger van humanistische waarden. Het onderzoek kende voor Human positieve uitkomsten. De onderzoeken laten zien dat Human deel is van een voor de Nederlandse samenleving betekenisvolle waardegemeenschap. Volgens het Motivaction-onderzoek wordt de op het humanisme geïnspireerde levensvisie van deze gemeenschap herkend in ons werk. Voor de wijze waarop Human deze visie tot uiting brengt in programma's en projecten heeft men veel waardering (zie ook de paragraaf 'Visitatie en zelfonderzoek').

Een tweede belangrijk onderdeel in het traject naar volwaardige erkenning is het beleidsplan 2022-2026. Deze dient eind 2020 als onderdeel van de erkenningsaanvraag ingediend te worden. In onze voorbereidingen verkennen wij vragen als: Wat zijn de voor Human relevante sociale en culturele trends? Op welke wijze kunnen wij de maatschappelijke waarde die wij realiseren aantonen? Tot welke mediaontwikkelingen kunnen of moeten we ons verhouden? Hoe kunnen de samenwerkingsverbanden met de VPRO en onze vele partners verder ontwikkeld worden? Welke scenario's dienen ontwikkeld te worden?

Samenwerkingsomroep

Human gaat bij voorkeur, gezien de jarenlange goede en structurele samenwerking een samenwerkingsomroep vormen met de VPRO. Hoe dat eruit gaat zien, is onderwerp van gesprek, onder andere in de stuurgroep Human-VPRO, in de vergaderingen van de raad van toezicht en van de gezamenlijke raden van toezicht van Human en de VPRO.

Zelfonderzoek en visitatie

In opdracht van de raad van toezicht van de NPO heeft de externe evaluatiecommissie Nederlandse Publieke Omroep de prestaties van de NPO in de periode 2013-2017 onderzocht met expliciete aandacht voor de aspirant-omroepen.

Op 18 januari vond een bijeenkomst plaats met een delegatie van de Evaluatiecommissie Nederlandse Publieke Omroep. Human werd vertegenwoordigd door Magdeleen Sturm (voorzitter van de raad van toezicht), Willemien van Aalst (directeur/hoofdredacteur), Marc Josten (hoofdredacteur) en Sarah Sylbing (documentairemaker van o.a. *Schuldig*). De Human-vertegenwoordiging kreeg alle ruimte om zijn zelfevaluatie 'Werken aan Waarde' toe te lichten en leek bovendien goed in staat alle vragen van de commissie adequaat te beantwoorden en te verdiepen.

Het rapport van de evaluatiecommissie 'Samen voor het publiek belang' werd op 4 juni gepubliceerd. De bevindingen over Human waren positief. De commissie constateerde dat uit het Motivaction-onderzoek is gebleken dat de eigen achterban de identiteit van Human in zijn programma's herkent en waardeert. De commissie stelt wel dat onder het brede publiek Human vooralsnog weinig bekend is, maar herkent de constatering dat het voor aspiranten met een beperkt budget moeilijk is om naamsbekendheid op te bouwen. Positief is de commissie over de wijze waarop Human structureel en intensief samenwerkt met maatschappelijke organisaties en op die manier mede invulling geeft aan zijn maatschappelijke verankering. De commissie herkent de missie en identiteit van Human in zijn programma's en is positief over de wijze waarop Human focus aanbrengt in zijn aanbod. Alhoewel de commissie vindt dat wat betreft de meningsvormende programma's Human *qua genre* niet iets nieuws toevoegt aan het bestaande aanbod, vult Human deze programma's wel op eigen wijze in en is er veel waardering voor de kwaliteit van de programma's. De commissie stelt dat Human met zijn onderzoeksjournalistieke programma's, maar ook met drama en educatieve programma's een bijdrage levert aan aanbodprioriteiten waarin het aanbod kleiner is en daarmee van toegevoegde waarde is voor de verscheidenheid van het aanbod op NPO-kanalen.

De evaluatiecommissie constateert voorts dat er onvoldoende beschikbare gegevens zijn om te kunnen vaststellen of Human met zijn programma's zijn zelfomschreven doelgroep ook daadwerkelijk en beter dan andere omroepen bereikt. Daartoe is meer onderzoek nodig. De waardering voor de Human-programma's in termen van rapportcijfers en publieke waarde is goed. De commissie waardeert het dat Human meewerkt aan de inspanningen van NPO 2 om het bereik van documentaires te verhogen door deze meer in de vorm van series te programmeren. Ook is de commissie positief over de inspanningen van Human om met zijn programma's maatschappelijke impact te genereren en te werken aan instrumenten om deze impact vervolgens ook te kunnen meten. De commissie heeft geconstateerd dat Human aandacht aan de diversiteit in zijn personeelsbestand besteedt, maar nog niet het gewenste resultaat heeft gerealiseerd met betrekking tot culturele/etnische diversiteit. Het CIPO heeft in zijn laatste onderzoek geen problemen geconstateerd ten aanzien van de governance van Human en de organisatie functioneert, voor zover de commissie heeft kunnen vaststellen,

voldoende doelmatig. De commissie is positief over de wijze waarop Human zich op diverse manieren en zowel richting verschillende groepen in zijn achterban als richting het algemene publiek verantwoordt. De commissie is van mening dat Human constructief samenwerkt binnen de NPO en met de NPO-organisatie. Samenvattende concludeert de commissie dat Human met zijn programma's een bijdrage levert aan de verscheidenheid van het aanbod van de NPO. "Dit doet hij onder meer met onderzoeksjournalistieke programma's, zijn levensbeschouwelijke invalshoek en door de manier waarop hij in en rond zijn programma's samenwerkt met maatschappelijke organisaties. Op basis van het beschikbare onderzoek is niet vast te stellen of Human met zijn programma's doelgroepen bereikt die niet ook al door andere omroepen binnen de NPO worden bereikt en in die zin toegevoegde waarde heeft. Mogelijk voegen de programma's van Human wel iets toe doordat het publiek dat zich aangesproken voelt door humanistische waarden zich beter in deze programma's herkent en ze meer waardeert dan de overige programma's binnen het NPO-aanbod. Het eigen onderzoek van Human biedt hiervoor enkele indicaties."

Vereniging Investeer in Human

Bij aanvang van 2019 had Human 54.681 leden. Het betekende dat het ledenaantal verdriedubbeld zou moeten worden om als publieke omroep te blijven bestaan. Een nagenoeg onhaalbare ambitie, onder andere omdat het lidmaatschap van een omroepvereniging voor velen geen vanzelfsprekendheid meer is en Human over relatief zeer beperkte financiële middelen voor ledenwerving beschikt.

Uitgangspunt voor de ledenwerfcampagne was het creëren van meer zichtbaarheid voor Human en het aantrekken van zoveel mogelijk nieuwe leden met de focus op twee globale doelgroepen (post-materialisten en kosmopolieten) en op de warme achterban van onze partners.

De tijdlijn van de ledenwerfcampagne bestond uit vier fasen (startfase, opbouwfase, alles-of-niets-fase en -afroende fase voor ledentelling).

Het liep anders. Op 14 juni presenteerde minister Slob zijn lang verwachte visie op de toekomst van het publieke omroepbestel. In de brief waaruit een duidelijke voorkeur sprak voor een externe pluriforme publieke omroep kondigde de minister de maatregel aan om de voet van 150.000 naar 50.000 leden te verlagen. Nu de noodzaak tot snelle en massale ledenwerving was verdwenen, besloot Human midden in de groeifase van de campagne alle activiteiten stil te leggen. De financiële middelen die de snelle en massale ledenwerving vereiste, konden beter worden ingezet in een latere fase. De campagne werd bijgesteld met het accent op vijf activiteiten:

- Vergroten zichtbaarheid

Om de zichtbaarheid van de programma's te vergroten kreeg ieder programma een eigen marketingaanpak met onder andere de actieve inzet van promo's op radio, tv en online, een actievere persacquisitie en het creëren van zogenoemde *referral*-kanalen. Dit alles werd mogelijk door extra investeringen om een programmamarketeer aan te stellen.

Teneinde de bekendheid van het 'merk' Human te versterken zijn alle programma's gecategoriseerd naar de vijf programmatische lijnen: levenskunst, publieke opinie, systeempijn, actief burgerschap en duurzaamheid.

Tot slot zijn maatregelen genomen om Human meer herkenbaar te maken als afzender van het succesvolle platform Brainwash.

- Verbeteren Customer Relationship Management

Niet alleen de werving van leden behoefde grote inspanning, maar zeker ook het behoud van leden. Net als elke omroepvereniging heeft Human te maken met de uitstroom van leden. Het betekende dat onze inspanningen zich richtten op enerzijds het verlagen van de uitstroom van leden en anderzijds het verhogen van de instroom.

Leden werden omgedoopt tot 'vrienden'. De binding met vrienden werd versterkt door, binnen de grenzen van de Mediawet, doorlopend vriendenvoordelen te creëren. De bewustwording van het Human-lidmaatschap werd gestimuleerd met reguliere servicemails, inhoudelijke correspondentie, de ontwikkeling van een 'ben-ik-vriend-test' en met de informatie dat een lidmaatschap van de VPRO of het Humanistisch Verbond geen automatisch lidmaatschap van Human betekende. Voorts werd gewerkt aan een zogenoemde *marketing automation flow* en het optimaliseren van e-mailmarketing.

Ondertussen werden vrienden die het lidmaatschap beëindigden actief na-gebeld en vond tweemaal een telefonische herwinactie plaats.

Met de introductie van een actie-tarief werd tevens het betaalgemak verbeterd middels IDEAL en Tikkie.

Tot slot werd een start gemaakt met de verrijking van het CRM-systeem door de data van vrienden en niet-vrienden te personifiëren, zodat beter maatwerk geleverd kon worden.

De inspanningen hebben geresulteerd in een afname van de uitstroom van vrienden met 0,3%. Het aantal nieuw geworven vrienden bedroeg 7.416, dat is 12,3% meer dan het jaar daarvoor.

- Activeren partners

Uit onderzoek is gebleken dat de meeste vrienden worden geworven in de achterban van onze maatschappelijke partners. De banden met het Humanistisch Verbond, Humanitas, Hivos, De Bildung Academie en de Universiteit voor Humanistiek werden verder aangehaald en we realiseerden tal van acties.

Voorts werden nieuwe mediapartnerschappen gesloten, met onder andere Filosofie Magazine, theaterfestival de Parade, Nederlands Theater Festival, We doen het samen! Festival, Mag Het Licht Aan Festival en theatergezelschap Vis à Vis. Dit bevorderde onze zichtbaarheid en naamsbekendheid en de interactie met onze leden en achterban.

- Activatiecampagne

We creëerden platforms om onze boodschap aan een groter publiek kenbaar te maken. In februari startten we de campagne met de Luistermarathon, een non-stop 42-uur durende happening waarin we gingen luisteren naar bekende en minder bekende Nederlanders. Om de boodschap uit te dragen: luisteren is belangrijker dan spreken, ontvangen belangrijker dan zenden. Het leverde 42 uur aan afwisselende verhalen op en interactie met ons publiek, die door de ontoereikende technische kwaliteit helaas een klein gehoor vonden. Vol goede moed distribueerden we vervolgens een reeks videoboodschappen van onze makers en ambassadeurs, waarmee via de sociale media vrienden werden geworven. Voorts was Human zichtbaar op de evenementen van onze maatschappelijke partners. Daar presenteerden we onze programma's en probeerden we vrienden te werven. *Duivelse Dilemma's* vertoonden we bijvoorbeeld op de Culturele Zondag in Utrecht, op het Brainwash Festival en op het Mag Het Licht Aan Festival. Stine Jensen hield *live Talks* op de Parade. Met haar ontwikkelden we ook een programma voor het publiek van theatergezelschap Vis à Vis.

- Online campagne

Markering begint bij inhoud. De online campagne begon dan ook met de versterking van onze inhoudelijke bijdragen op internet en sociale media. De afdeling online maakte daartoe bestaande inhoudelijke producties beter geschikt. De uitdaging was zoveel mogelijk zichtbaarheid en conversie te bereiken met een minimaal budget.

We verbeterden de vindbaarheid van onze inhoud op human.nl en brainwash.nl. Dit deden we met zoekmachinemarketing, door middel van tekstadvertenties in Google Ads en door organisch vindbaar te zijn op zoekwoorden.

We verdiepten ons in de mogelijkheden om ons bereik te vergroten op de sociale media. Vooral de route via Facebook bleek effectief.

Tot slot zetten we campagnes op, met onze inhoud en programma's als drijvende kracht, die moesten uitmonden in online conversie op de website.

Resultaten bleven niet uit. De zichtbaarheid van Human is aanzienlijk vergroot door de aanwezigheid in media en op internet, op referral-kanalen, partnerkanalen, op festivals en

bijeenkomsten. Via Facebook en Google bereikten we 8.548.800 mensen. Hiervan hebben er 3.341.700 ook daadwerkelijk interactie met ons gehad, een percentage van ruim 39%. Van deze groep bezochten 585.229 mensen onze website, ruim 17,5%. Het websiteverkeer is bijna 53% gestegen in 2019, ten opzichte van vorig jaar. In de zoekmachinemarketing op Google is 5.468.800 keer een boodschap van Human in beeld gekomen.

Human steeg van 30.248 volgers op Facebook in 2018 naar 38.443 in 2019 (+27%), op Instagram verdubbelde Human van 1200 naar 2400 volgers. Op LinkedIn verdriedubbelde Human.

Het aantal nieuwsbriefabonnees groeide met 10,8 procent van 37.233 naar 41.287. Het aantal adressen in ons CRM-systeem bedraagt nu 201.369.

Algemene Ledenvergadering

Op zondag 16 juni vond de Algemene Ledenvergadering (ALV) plaats in het Instituut voor Beeld en Geluid. Tijdens de geanimeerde bijeenkomst, met veel interactie met onze betrokken leden, werd onder meer het jaarverslag 2018 vastgesteld, een toelichting gegeven op het voorgenomen beleid, werd Beril Kutluer onder luid applaus benoemd tot lid van de raad van toezicht en gaf regisseur Deborah van Dam een voorproefje van de nieuwe documentaireserie *We zien ons*.

Bedrijfsvoering

Inrichting organisatie

Op grond van de media-wettelijke verplichting voor aspirant-omroepen om de verzorging van het media-aanbod onder te brengen bij een erkende omroep, heeft Human een samenwerkingsovereenkomst met onderliggende Service Level Agreements (SLA's) gesloten met de VPRO. Alle inhoudelijke en direct identiteitsgevoelige werkzaamheden (marketing, PR e.d.) worden verricht door Human. Productie, programma-intekening, ledenadministratie, financiële administratie, ICT, personeelszaken, juridische ondersteuning, huisvesting en facilitaire zaken zijn belegd bij de VPRO. De samenwerking is gericht op maximale efficiency met behoud van identiteit en professionalisering binnen het pluriforme omroepbestel. Het heeft ervoor gezorgd dat Human zich ook in 2019 grotendeels kon richten op de inhoudelijke ontwikkeling.

Er is sprake van een vruchtbare samenwerking en vriendschappelijke collegialiteit met de VPRO. In 2019 heeft die zich verder geïntensiveerd, mede door de voorbereidende gesprekken over de samenwerking vanaf 2022, de (deels) gezamenlijke politieke lobby en de samenwerking rond onderzoeksjournalistieke programma's en dramaproducties.

Organisatiestructuur

Human kent een platte organisatiestructuur. De raad van toezicht ziet toe op de dagelijkse leiding van Human die in handen is van het bestuur, welke wordt gevormd door de directeur/hoofdredacteur. Deze geeft leiding aan het managementteam dat verder bestaat uit hoofdredacteur/eindredacteur (Marc Josten), zakelijk leider (Elise Beukelman) en het hoofd marketing en communicatie (Marije Jansen).

Toelichting:

- De 'back-office' en de productiekolom Human wordt verzorgd door de VPRO. Deze zijn niet zichtbaar in het organogram.
- De twee Human-producers die Human op 31 december 2019 in dienst had (vanaf 2020 een producer), vallen hiërarchisch weliswaar onder de zakelijk leider van Human, maar functioneel onder de VPRO productieleiding.
- De hoofdredactie bestaat uit twee personen, waarvan een tevens de bestuurder/directeur is en de ander ook eindredacteur.
- De programmaraad functioneert als een bestuurscommissie die (ook) de raad van toezicht adviseert.

Organisatieontwikkeling

Human heeft in 2019 stappen gezet om de organisatie verder te professionaliseren. Zo is meer structuur aangebracht in vergader- en overlegvormen, is de functionerings- en beoordelingscyclus omgevormd naar een ontwikkelingscyclus waarbij veel aandacht uitgaat naar de ontwikkeling van medewerkers teneinde de kwaliteit van de organisatie te verhogen. De afdeling marketing en communicatie is versterkt door het creëren van een nieuwe functie op het terrein van programma-marketing, hetgeen een grote impuls heeft gegeven in het onder de aandacht brengen van de Human-programmering.

Formatie en kengetallen

Op 31 december 2019 waren bij Human 40 (34,1 fte) medewerkers in dienst met daaromheen een schil van medewerkers met andere, vaak flexibele dienstverbanden. Het overgrote deel van de medewerkers is direct betrokken bij de totstandkoming van de programmering, daar de VPRO de gehele backoffice verzorgt. De verhouding tussen mannen en vrouwen is enigszins gewijzigd: 67% van de medewerkers is vrouw (2018: 60%) en 33% is man (2018: 40%). De gemiddelde leeftijd was 40 jaar (2018: 41). De verhouding tussen dienstverbanden voor bepaalde tijd en onbepaalde tijd is in 2019 gewijzigd: 47,5% van de medewerkers heeft een vast dienstverband (2018: 57,6%)

Formatie	2019			2018		
	aantal	fte	percentage	aantal	fte	percentage
Medewerkers bepaalde tijd	21	17,8	52,5%	14	11,9	42,4%
Medewerkers onbepaalde tijd	19	16,3	47,5%	19	16,4	57,6%
Totaal	40	34,1		33	28,3	

De percentuele verdeling tussen werknemers, werkzaam op basis van arbeidsovereenkomsten voor onbepaalde tijd en werknemers, werkzaam op basis van arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, dienen, conform de CAO Omroepers, binnen de volgende bandbreedte te blijven: 75% contracten voor onbepaalde tijd en 25% bepaalde tijd. Op voorwaarde dat de loonkosten worden gefinancierd uit de toekenning van middelen boven het niveau van het mediawettelijke garantiebudget kan als volgt van de bandbreedte worden afgeweken: 60% contracten voor onbepaalde tijd en 40% bepaalde tijd. Door de gehanteerde projectfinanciering binnen het intekenproces van de publieke omroep hanteert Human de bandbreedte 60% contracten voor onbepaalde tijd en 40% bepaalde tijd.

Human heeft op 1 januari 2020 negen medewerkers met een tijdelijke aanstelling een vast contract aangeboden, aangezien er voldoende waarborg was om deze medewerkers voor langere termijn van werk te kunnen voorzien.

Diversiteit

Het personeelsbestand van Human is in 2019 in enkele opzichten (gender, leeftijd en opleiding) meer divers geworden. Groot punt van aandacht blijft de afspiegeling van de multiculturele samenleving. Deze is beperkt bij medewerkers met een vast dienstverband, groter in de schil van medewerkers om ons heen en in de raad van toezicht. Het best is diversiteit zichtbaar in onze programma's, maar ook daar is verbetering nodig. Human is alert bij de invulling van vacatures en werkt aan het vergroten van de diversiteit via het intensiveren van de samenwerking met beroepsopleidingen rond stages. Voorts is een samenwerking aangegaan met Chafina Bendahman van Rose Stories voor het scouten van nieuwe makers die verhalen vanuit een ander perspectief meebrengen. Via het netwerk van onder andere

Rose Stories worden ook vacatures uitgezet. De inspanningen in 2019 hebben vooralsnog niet geleid tot de beoogde culturele diversiteit in personeelssamenstelling. Het streven naar Human als inclusieve omroep is en blijft speerpunt van beleid.

Bijscholing en training

Human stimuleert medewerkers om ruimte te maken voor aanvullende opleidingen en cursussen. Hiertoe zijn vervolgens stimuleringsmaatregelen getroffen in nauwe samenspraak met Personeelszaken (VPRO). In het jaarlijks ontwikkelgesprek is de ontwikkeling van medewerkers een belangrijk aandachtspunt. In 2019 hebben meer medewerkers dan voorheen gebruik gemaakt van de opleidingsmogelijkheden die Human biedt.

Wet- en regelgeving

CAO

Begin 2018 is een nieuwe CAO voor het omroep personeel afgesloten voor de periode 2017-2018. In 2019 zijn werkgevers en werknemers er niet in geslaagd een nieuwe CAO af te sluiten, derhalve geldt de CAO 2017-2018 nog altijd. Ook slaagden de bonden en de werkgevers er niet in tot een nieuwe Sociale Regeling te komen. De werkgevers hebben het initiatief genomen tot een eigen Sociale Regeling. Deze is in januari 2019 vastgesteld en goedgekeurd door de raad van bestuur van de NPO en de bestuurder van de RPO.

Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

Met ingang van 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van kracht.

In verband met de invoering van de AVG zijn binnen de VPRO en Human diverse stappen ondernomen, waaronder het aanleggen van een register van de verschillende gegevensverwerkingen binnen de VPRO en Human en een incidentenregister waarin iedere organisatie haar incidenten met betrekking tot persoonsgegevens kan registreren, waaronder mogelijke datalekken. Onderzocht is of er een PIA (privacy impact assessment) uitgevoerd moet worden voor bepaalde vormen van persoonsgegevensverwerking en is er een privacybeleid en privacystatement opgesteld en geïmplementeerd.

Daarnaast is gewerkt aan bewustwording bij de medewerkers over het bestaan en de impact van de AVG door middel van bijeenkomsten, handleidingen en trainingen. In 2019 is strikt toegezien op de genomen maatregelen.

Human heeft een 'functionaris gegevensbescherming' aangesteld, in de persoon van Freek Stoové die, in nauwe samenwerking met afdelingen en redacties, het vastgestelde beleid continu blijft verfijnen en eerste aanspreekpunt is voor AVG-gerelateerde vragen.

Huisvesting, faciliteiten, ICT

Human is gevestigd in de Villa VPRO op het Mediapark in Hilversum en heeft een dependance in Amsterdam-Oost. Voor de standplaats in Hilversum heeft Human financiële en facilitaire afspraken gemaakt met de VPRO binnen de samenwerkingsovereenkomst en de onderliggende SLA's. De samenwerking is gericht op efficiency en doelmatigheid. Dat geldt ook voor de huurovereenkomst die met het Humanistisch Verbond is gesloten voor de dependance in Amsterdam.

Medezeggenschap

De Human-organisatie telt minder dan vijftig medewerkers en kent daarom geen ondernemingsraad (OR). Om het personeel goed te betrekken bij strategische lange-termijnonderwerpen, zoals de visie op het publieke bestel, de positionering van Human daarbinnen en de samenwerking met de VPRO, heeft Human een door het personeel verkozen personeelsvertegenwoordiging (PVT). Na de verkiezingen van medio 2019 is Misja Pekel opnieuw benoemd tot voorzitter, terzijde gestaan door Hansje van de Beek en Jules Ruijs.

Realisatie 2019

Nadere toelichting op de exploitatie 2019 (afgerond op 1.000)

Het boekjaar 2019 is afgesloten met een positief saldo uit gewone bedrijfsvoering ad € 274.000 (2018: € 331.000) ten opzichte van de begroting ad -€ 674.000.

De voornaamste oorzaak van het positieve resultaat is het voorlopig stopzetten van de branding- en ledenwervingscampagne in juni 2019. Voor deze campagne is een aantal jaren gespaard teneinde te kunnen investeren in de ledenwerfcampagne met als doel 150.000 leden per 31-12-2019. De wervingscampagne zou haar hoogtepunt krijgen in het najaar van 2019. Deze is echter abrupt stopgezet na openbaarmaking van de brief van minister Slob d.d.14-6-2019 (Visie toekomst publiek omroepbestel: "waarde voor het publiek"). In deze brief meldt de minister onder andere dat het kabinet de ledeneis voor de huidige aspirant-omroepen voor het verkrijgen van een volwaardige erkenning wil bijstellen naar 50.000. Daarmee was de relevantie van de campagne op dat moment weg en is besloten vooralsnog te stoppen met de campagne en in te zetten op ledenbehoud. Het stopzetten van de ledenwerfcampagne en het feit dat er geen ledenadministratie gevoerd hoefde te worden voor meer dan 150.000 leden, gaf alleen al een besparing van ongeveer € 500.000 t.o.v. de begroting. Daarnaast waren er onder meer geen rentelasten (€ 25.000), geen onvoorzien aangesproken (€ 40.000), meer personeel aan programma's toegerekend dan begroot door toewijzing op de intekening (€ 127.000), vrijval transitievergoeding (€ 88.000) en een vrijval van de reservering voor vakantiedagen (€ 20.000).

Ook in 2019 is goed ingetekend. Nieuwe programmaformules zijn geïnitieerd en bestaande formules doorontwikkeld en verbeterd. Het gros van de productionele inspanningen hebben in 2019 daadwerkelijk tot uitzending geleid en zodoende tot volledige financiering. Er waren geen financiële tegenvallers en er was geen afwaardering op de voorraad noodzakelijk.

De baten daalden van € 8.417.000 naar € 8.071.000. Deze daling van € 420.000 werd veroorzaakt door een daling van de programma-gebonden eigen bijdragen (NPO-Fonds en Mediafonds) met € 602.000, een daling van de inzet ORMA met € 407.000 en een stijging van de OCW-vergoeding voor de programmering met € 605.000. De baten uit verenigingsactiviteiten stegen met € 34.000 door de groei van het aantal leden.

Nadere toelichting op de balans per 31-12-2019

Ultimo boekjaar zijn enkele grotere mutaties in balansposten te zien. De post *onderhanden werken* steeg van € 808.000 naar € 911.000. Ultimo boekjaar waren onder andere de kosten voor een aantal documentaires, de serie *De publieke tribune* (uitzending begin 2020) en de serie *Klassen* (uitzending vanaf november 2020) in de voorraad begrepen.

De *vorderingen* daalden van € 343.000 naar € 148.000.

In deze vordering is een bedrag ad € 104.000 (2018 € 276.000) opgenomen inzake te vorderen op subsidiegevers. Dit betreft geheel het NPO-fonds. Het risico dat deze vordering niet invorderbaar is, is ingeschat op klein tot nihil. De vordering op de NPO ultimo 2018 ad € 5.000 is begin 2019 ontvangen.

De *schulden* daalden van € 1.985.000 naar € 1.687.000.

In de schulden aan leveranciers ad € 381.000 (2018 € 559.000) zijn onder andere de schulden aan de VPRO ad € 64.000 (2018 € 196.000) opgenomen. Deze zijn volledig betaald in februari

2020. Dit betreffen voornamelijk de doorbelastingen o.b.v. de afgesloten samenwerkingsovereenkomst en co-productieovereenkomsten.

De *overige schulden* daalden van € 263.000 naar € 193.000.

In deze post is de over te dragen reserve media-aanbod ultimo 2019 ad € 141.000 (2018 € 216.000) verwerkt. In 2019 is in overleg met de NPO € 216.000 daadwerkelijk programmatisch ingezet. Voor de inzet in 2020 moeten nog nadere afspraken gemaakt worden.

Tevens is hier de verplichting aan vakantiedagen ad € 23.000 (2018 € 42.000) verwerkt. Deze verplichting is flink gedaald omdat medewerkers actief gestimuleerd zijn om hun vakantiedagen op te nemen.

Onder de *overlopende passiva* zijn de vooruit ontvangen contributies verwerkt. Deze stegen licht van € 283.000 naar € 320.000 als gevolg van de ledenstijging in 2019 met 8,9%.

De nog te betalen programmatische kosten daalden van € 642.000 naar € 532.000. Deze post omvat alle verwachte kosten voor de programmering in 2019 die nog niet daadwerkelijk tot een factuur of uitbetaling hebben geleid ultimo 2019. Tevens waren hier ultimo 2018 de kosten opgenomen die voortvloeien uit de Sociale Regeling bij het niet verlengen van contracten voor bepaalde tijd ad

€ 86.000 en voor scholing en actieve bemiddeling ad € 47.000. Dit betroffen contracten met een programmatisch karakter.

Van het positieve resultaat uit gewone bedrijfsvoering ad € 274.000 (2018 € 278.000) is € 133.000 (2018 € 278.000) ten gunste gebracht aan de algemene (vereniging)reserve.

Hiermee komt de reserve op € 750.000, het maximaal toegestane bedrag. Het restant ad € 141.000 is als over te dragen reserve media-aanbod opgenomen onder de overige schulden.

Begrotingsjaar 2020

Voor 2020 is het wettelijke garantiebudget vastgesteld op € 3.352.002 (inclusief € 991.732 voor organisatiekosten) en € 1.988.571 voor levensbeschouwelijke programmering. In 2020 wordt de organisatiekostenvergoeding eenmalig verhoogd met € 40.000 op basis van geconcludeerde bevindingen van BCG.

De begroting 2020 resulteert in een exploitatietekort van € 584.000. Financiering van het tekort wordt gevonden door inzet uit de RMA ad € 290.000 en uit de algemene (vereniging)reserve ad

€ 294.000. De reserve media-aanbod (RMA) bedroeg op 1 januari 2020 € 500.000 en de Algemene reserve € 750.000.

2020 is wederom een campagnejaar voor Human. De begroting is negatief omdat deze voorziet in een budget voor marketing & communicatie en ledenwerving. Daarnaast zal Human in 2020 groeien om zich te kunnen voorbereiden op de status vanaf 2022. In 2021 wordt daarom wederom een negatieve begroting voorzien van ongeveer € 500.000.

Uitgangspunten financieel beleid

Directe programmakosten en organisatiekosten

Het beleid van Human richt zich erop om de directe programmakosten niet hoger te laten zijn dan de inkomsten uit de intekening en derden-financiering. Een efficiënt productieproces en efficiënte personeelsplanning zijn daarvoor noodzakelijk.

Human tracht de kernorganisatie met vaste medewerkers zo compact en flexibel mogelijk te houden. Human heeft per 1 januari 2020 wel negen medewerkers met een tijdelijke aanstelling een vast contract aangeboden aangezien er voldoende waarborg was om deze medewerkers voor langere termijn van werk te kunnen voorzien.

Human heeft geen eigen gebouw en weinig faciliteiten. Door de intensieve samenwerking met de VPRO is dit niet nodig. De huurlasten in Hilversum en in Amsterdam kunnen worden gefinancierd uit de door de NPO vastgestelde vergoeding voor organisatiekosten.

Eigen Bijdrage

Aangezien Human een aspirant-omroep is met weinig verenigingsreserve, en er voor de komende concessieperiode volgens de huidige wetgeving 150.000 betalende leden moesten zijn, heeft Human geen eigen bijdrage kunnen leveren aan de programmering in 2019.

De gehele verenigingsreserve is gereserveerd voor het behouden van de huidige leden en de toekomstige ledenwerving.

Reserve Media-aanbod

Human streeft naar een stabiele Reserve Media-aanbod (RMA) in meerjarenperspectief. De hoogte van de RMA is van belang om risico's te kunnen dragen van lagere productiebudgetten, groeiende concurrentie, de toenemende behoefte aan investeringen in programmaontwikkeling en om mogelijke (deel-)reorganisaties en frictiekosten te kunnen financieren. De RMA dient tevens als werkkapitaal, is van belang voor het verkrijgen van kredieten, om de solvabiliteit op orde te houden en de rentekosten te drukken. In 2020 is een inzet van de RMA begroot ad € 290.000 om ambities te kunnen verwezenlijken.

Na verwerking van het exploitatieresultaat 2019 belooft de RMA € 500.000 de maximaal toegestane grootte. De over te dragen RMA (ORMA) 2019 bedraagt € 141.000 (2018 € 53.000). Deze is programmatisch in te zetten in 2020.

Liquiditeit en solvabiliteit

Bij de start van 2019 was de liquiditeitsvoorziening op orde. In de loop van het jaar is de liquiditeitsprognose wederom gemonitord. Er werden geen problemen geconstateerd in 2019. Het netto-werkkapitaal en de solvabiliteit, beide een maatstaf voor de financiële stabiliteit van Human, zijn op orde. Human kan derhalve op korte termijn aan zijn financiële verplichtingen voldoen.

Risicomanagement, compliance en governance

Risicomanagement

Het risicomanagement van Human is gericht op het realiseren van de organisatiedoelstellingen middels een integere en beheerste bedrijfsvoering.

De mate waarin Human bereid is risico's te lopen bij het nastreven van zijn doelstellingen verschilt per doelstelling en per risicocategorie. De risicobereidheid op het gebied van het voldoen aan wet- en regelgeving is nul. Op het gebied van het realiseren van de strategische operationele en financiële doelstellingen ligt deze tolerantie iets hoger. Per categorie zijn de belangrijkste risico's onderstaand schematisch in kaart gebracht.

	Risico acceptatie	Risico omschrijving	Beheersmaatregel	Kans	Impact
Strategisch					
1a	Laag	De toegevoegde waarde van aspirant-omroep Human wordt niet (h)erkend en/of Human slaagt er niet in voor 31 december 2020 50.000 leden te verwerven. Volgens de voorgenomen aanpassing van de Mediawet, welke op het moment van schrijven bij de Raad van State ligt, zijn dit de twee voorwaarden om in aanmerking te komen voor een volwaardige erkenning vanaf 2022. Het kabinet valt en de aanpassingen Mediawet worden niet doorgevoerd. De huidige Mediawet blijft gehandhaafd: 150.000 leden per 31 december 2020.	Beheersmaatregelen richten zich op (politieke) lobby op het moment dat zou blijken dat de aanpassingen Mediawet niet tijdig de Eerste Kamer passeren, de ledenwerfcampagne, de erkenningsaanvraag 2022-2026. Beheersmaatregelen richten zich op (politieke) lobby.	Laag	Hoog
1b		1a en 1b: Human zelf zal niet in staat zijn de hieraan verbonden (frictie-) kosten te dragen, ook niet wanneer de maximaal toegestane reserve media-aanbod wordt ingezet. Het overgrote deel van de huidige medewerkers in vaste dienst is overgenomen van de 2.42-omroep Human.		Laag	Hoog
2	Laag	Human slaagt er in lijn met zijn visie 'de omroep als netwerk i.p.v. bolwerk' onvoldoende in om nauwe samenhang met verwante media en levensbeschouwelijke, maatschappelijke en culturele netwerken programma's en projecten te realiseren met negatieve gevolgen voor programmering en impact, alsmede voor de ledenwerfcampagne 2020.	Beheersmaatregelen richten zich op het realiseren van een effectief netwerk vanuit gelijkwaardigheid. Dit vraagt om goede informatievoorziening bij het afsluiten van samenwerkingscontracten conform de Mediawet en verdere regelgeving, daar deze door derden niet altijd goed te begrijpen zijn.	Laag	Hoog
Operationeel					
	Risico acceptatie	Risico omschrijving	Beheersmaatregel	Kans	Impact
3	Laag	Human slaagt er onvoldoende in om met de afhankelijkheid van de (bedrijfsprocessen) van de VPRO om te gaan.	In de samenwerkingsovereenkomst Human-VPRO en onderliggende SLA's zijn de risico's benoemd en waar mogelijk afgedicht. Door	Laag	Midden

			middel van periodieke rapportages informeert de VPRO over de wijze waarop de overeenkomsten worden uitgevoerd en de daarbij behaalde resultaten.		
4	Laag	Als gevolg van de veranderingen die vanaf 2022 plaatsvinden (groei Human en samenwerkingsomroep VPRO-Human) neemt de druk op de organisatie toe met mogelijk stijging van het ziekteverzuim tot gevolg.	Beheersmaatregelen richten zich op het tijdig en adequaat informeren en betrekken van het personeel, waarbij de Personeelsvertegenwoordiging intensief betrokken wordt.	Midden	Midden
Financieel					
	<i>Risico acceptatie</i>	<i>Risico omschrijving</i>	<i>Beheersmaatregel</i>	<i>Kans</i>	<i>Impact</i>
5	Midden	De afhankelijkheid van intekening is groot. Niet altijd is in het programmaschema een goede plek voor de programma's van Human te vinden. Dit levert risico op voor de uitvoering van het beleidsplan, de zichtbaarheid van Human, een gezonde bedrijfsvoering en continuïteit van werk voor personeel, met het risico op frictie.	Maatregelen richten zich op intensief overleg met de NPO om met behoud van de eigenheid van Human meer ruimte te krijgen in het schema en op betere uitzendtijden. Voorts moet vertegenwoordiging in de gremia van de NPO meer en sneller informatie opleveren over de kansen voor intekening.	Midden	Hoog
6	Laag	De uitstroom van leden leidt tot lagere inkomsten binnen de vereniging en druk op de verenigingsexploïtatie.	Beheersmaatregelen zijn gericht op ledenbehoud.	Midden	Midden
7	Midden	Toenemende personeelskosten o.a. door groei van de omroep en door het in dienst nemen van medewerkers voor onbepaalde tijd.	Beheersmaatregelen zijn gericht op een zo hoog mogelijke dekking van de personeelskosten. Zowel wat betreft de organisatiekosten (OK), de vereniging als de directe programmakosten.	Midden	Midden
Compliance					
	<i>Risico acceptatie</i>	<i>Risico omschrijving</i>	<i>Beheersmaatregel</i>	<i>Kans</i>	<i>Impact</i>
8	Laag	Reputatieschade door een incident waarbij sprake is van (de schijn van) belangenverstremgeling.	Maatregelen richten zich op informatievoorziening, kennisverhoging en monitoring.	Laag	Midden
9	Laag	Reputatieschade en een boete Autoriteit Persoonsgegevens door een datalek persoonsgegevens. Reputatieschade algemeen door kwaadwillenden en bedreiging personen.	Maatregelen richten zich op informatiebeveiliging en bewustwording.	Midden	Midden

Om de risico's te beoordelen en te vergelijken, maken we gebruik van een risicomatrix. Hiermee wegen we onze risico's.

Impact \ Kans	Laag	Midden	Hoog
Hoog			
Midden		4, 6, 7,9	5
Laag		3, 8	1, 2

Compliance

Naleving van de wet- en regelgeving, inclusief zelfregulering van de sector, behoort tot de primaire taken van Human, die de principes en regelingen Governancecode Publieke Omroep naleeft. Er is verder een focus op compliance bij de Mediawet, Aanbestedingswet, Wet normering topinkomens, CIPO en richtlijnen vanuit het Commissariaat voor de Media. Door laatstgenoemde externe toezichthouder zijn in 2019 aan Human geen boetes opgelegd voor overtreding van de Mediawet.

Het doorleven van de grootste risico's en onzekerheden is essentieel en maakt integraal onderdeel uit van de interne bedrijfscultuur. De onafhankelijke en objectieve compliance officer van Human, in de persoon van Elise Beukelman in samenwerking met de jurist van de VPRO Freek Stoové, ziet continu toe op integer handelen en levert een belangrijke bijdrage aan een aantoonbaar integere bedrijfsvoering. Onder meer door het geven van voorlichting, het delen van kennis, het aanspreken op integer handelen en het monitoren van de naleving van integriteitsgerelateerde wet- en regelgeving en het integriteitsbeleid van Human, draagt de compliance officer bij aan het integer handelen van de directeur, de medewerkers en de andere organen binnen Human.

De coronacrisis heeft geen invloed op het budget van de gehele publieke omroep. Wel leidt de crisis tot wijzigingen in de programmering en daarmee tot een andere verdeling van de budgetten over de verschillende onderdelen van de publieke omroep. Ook voor Human kan deze ontwikkeling van invloed zijn op het budget. De invloed op de programmering is echter vooralsnog beperkt zodat er geen sprake is van een materieel teruglopende vraag van de NPO. De financiering blijft derhalve nagenoeg gelijk. De vergoeding voor de organisatiekosten zal als gevolg van deze crisis niet wijzigen. Ook het risico van de crisis op de andere inkomstenbronnen lijkt vooralsnog relatief beperkt.

De impact van de crisis op de inkomsten en de kosten van Human wordt als relatief beperkt ingeschat.

Rapportage Governancecode Publieke Omroep

Een belangrijk inzicht in risicobeheersing door Human, met name met het oog op compliance, rechtmatigheid en transparantie, vormt de Governancecode Publieke Omroep. Deze governancecode is door de Raad van Bestuur NPO vastgesteld op 19 december 2017 en trad in werking op 1 januari 2018. Regeling C (Beloningskader; 'BPPO') is reeds (gewijzigd en opnieuw) vastgesteld op 3 oktober 2017 en in werking getreden per 5 oktober 2017. De code is opgebouwd rond zeven principes die zijn uitgewerkt in bepalingen en drie regelingen.

In deze rapportage wordt ingegaan op de stand van zaken rond de implementatie en naleving van genoemde richtlijnen en regelingen in het verslagjaar 2019.

Cultuur (*Principe 1*)

Het bestuur creëert een cultuur die bijdraagt aan de onafhankelijkheid en integriteit van de media-organisatie en die erop is gericht de publieke mediaopdracht te vervullen, ook op de lange termijn.

De cultuur van Human kenmerkt zich, geheel in lijn met zijn humanistische traditie, door onafhankelijkheid, openheid en integriteit. De raad van toezicht en de bestuurder zien nauwgezet toe op het waarborgen van deze waarden. De Governance Code Publieke Omroep is daarvoor een belangrijke leidraad. De principes en aanbevelingen zijn ter kennis gebracht van alle betrokkenen en zijn te raadplegen op het intranet. In alle relevante contracten – zowel CAO als freelance – wordt verwezen naar de governancecode waarbij contractanten zich akkoord verklaren met de inhoud.

Integer handelen (*Principe 2*)

Voorzitter en leden van zowel het bestuur als de raad van toezicht en overige medewerkers van de mediaorganisatie handelen integer. Door openheid en aanspreekbaarheid voorkomen zij dat hun persoonlijke belangen met die van de mediaorganisatie verstrengeld raken.

Human hecht groot belang aan het bevorderen van een cultuur waarin alle medewerkers op de hoogte zijn van het integriteitsbeleid en dat er op een open wijze over normen en waarden kan worden gesproken. Human heeft een Gedragscode (inclusief Beleid Ongewenst Gedrag) opgesteld waarin de verantwoordelijkheid en de criteria voor gedrag en omvang voor alle medewerkers zijn opgenomen. Integriteit, professionaliteit, verantwoording en transparantie zijn hierbij de uitgangspunten.

Bij indiensttreding en jaarlijks worden alle CAO-medewerkers en de raad van toezicht-leden verzocht om opgave te doen van al hun nevenfuncties, financiële belangen of beleggingen en het ontvangen/verstrekken van geschenken. De nevenfuncties van topfunctionarissen worden gepubliceerd alsmede de ontvangen en gegeven geschenken met een waarde van meer dan € 50.

Voor wat betreft de beloningen/onkostenvergoedingen zijn de omroepbrede CAO-regels van toepassing op alle topfunctionarissen. Voor de leden van de raad van toezicht geldt een vacatieregeling en onkostenvergoedingsregeling. De uitbetaalde vergoedingen worden nader toegelicht in de jaarrekening.

De uitkomst van de jaarlijkse informatieverstrekking door alle medewerkers en toezichthouders over 2019 gaf geen aanleiding tot het nemen van maatregelen. Gevallen van fraude, misbruik

of oneigenlijk gebruik en afwijkingen van de integriteitscode zijn ons niet gemeld en anderszins ook niet bekend.

Voor het overige zijn de onderdelen van deze richtlijn betreffende belangenverstrengeling en aanbesteding van belang:

- Indien met een opdracht meer dan € 50.000 is gemoeid, moet bij ten minste drie organisaties/bedrijven een offerte worden aangevraagd. Dit is niet van toepassing indien het een opdracht tot het maken van een televisie- of radioprogramma, dan wel internetcontent, dan wel de uitzonderingen genoemd in de Europese aanbestedingsrichtlijnen betreft. Daarmee is de werkingssfeer van deze bepaling sterk gelimiteerd. De zakelijk leider draagt zorg voor navolging van deze richtlijn. In 2019 hebben zich geen casussen voorgedaan.
- Een onafhankelijke accountant is ten hoogste vijf jaren achtereenvolgend verbonden aan een media-instelling als degene die de jaarstukken controleert. Toegestaan is dat binnen een kantoor aansluitend wederom voor ten hoogste vijf jaren een andere onafhankelijke accountant met de controle wordt belast, mits in dat geval het kantoor waarborgt dat een nieuw team medewerkers bij de controle wordt ingezet. In 2018 heeft Human in lijn met de besluitvorming van de VPRO besloten om, na zes jaar, van onafhankelijke accountant te veranderen. De huidige onafhankelijke accountant is PricewaterhouseCoopers Onafhankelijke accountants N.V.

Relatie bestuur en raad van toezicht (*Principe 3*)

Het bestuur en de raad van toezicht zijn, ieder vanuit hun eigen rol, verantwoordelijk voor de governance van de mediaorganisatie en ontwikkelen daarvoor permanent hun deskundigheid en professionaliteit.

Human heeft de organisatie zoveel mogelijk ingericht conform de aanbevelingen voor de bestuurlijke organisatie van de Governancecode Publieke Omroep. Deze geeft gedragsregels voor topfunctionarissen en toezichthouders, voor de inrichting van de organisatie van omroepinstellingen - inclusief de verhouding tussen toezicht en bestuur - voor de honorering van functionarissen en toezichthouders, verslaglegging van werkzaamheden en voor de wijze waarop leden invloed kunnen uitoefenen.

Er is binnen Human een helder onderscheid tussen (de taken en verantwoordelijkheden van) het bestuur en de raad van toezicht. Met de huidige two-tierstructuur (besturend orgaan en toezichthoudend orgaan) voldoet Human aan de eisen, vastgelegd in de richtlijn.

De raad van toezicht evalueert jaarlijks zijn functioneren buiten aanwezigheid van het bestuur en voert eenmaal per jaar met het bestuur een gesprek over het functioneren. De gesprekken worden schriftelijk vastgelegd. Het bestuur en (de leden van) de raad van toezicht werken permanent aan de eigen ontwikkeling, onder meer door kritische (zelf)reflectie, coaching en het bijwonen van relevante conferenties.

Bestuur (*Principe 4*)

Het bestuur is deskundig en oefent zijn taken en bevoegdheden, met inachtneming van wet- en regelgeving en de statuten, uit in het belang van de mediaorganisatie en de uitvoering van de publieke mediaopdracht.

Het bestuur van Human is onder meer verantwoordelijk voor zorgvuldige besluitvorming wat betreft procedure, proces en inhoud; het realiseren van de doelstellingen, de strategie en het (financiële) beleid; het realiseren en borgen van de transparantie, onafhankelijkheid en integriteit van Human; het (laten) naleven van alle relevante wetten en regels, waaronder de Mediawet 2008 en de Governancecode Publieke Omroep; het beheersen van de risico's van de ondernemingsactiviteiten en voor de juiste besteding van de middelen van Human; de verslaggeving en rapportages over de prestaties van de organisatie en tijdige en adequate informatievoorziening naar de raad van toezicht. Het bestuur draagt er zorg voor dat de raad van toezicht zijn toezichthoudende taak optimaal kan uitvoeren.

De taken en bevoegdheden van het bestuur zijn vastgelegd in de statuten. Daarin is ook vastgelegd voor welke besluiten van het bestuur de voorafgaande goedkeuring of vaststelling door, dan wel instemming van de raad van toezicht noodzakelijk is. Tevens zijn in de statuten de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het bestuur ten opzichte van de algemene ledenvergadering vastgelegd. Het bestuur van Human bestaat uit een persoon, Willemien van Aalst. Zij vervult tevens de functie van hoofdredacteur.

Raad van toezicht (*Principe 5*)

De raad van toezicht is deskundig en onafhankelijk en richt zich bij het vervullen van zijn taken, met inachtneming van wet- en regelgeving en de statuten, naar het belang van de mediaorganisatie en de uitvoering van de publieke mediaopdracht.

De raad van toezicht houdt toezicht op het beleid van het statutaire bestuur en op de algemene gang van zaken van de vereniging en met het toezicht op het bestuur en het door het bestuur gevoerde beleid en beheer. De raad toetst het beleid van het bestuur aan het strategisch plan 'Durf te Denken' (2016-2021) en de daaruit voortvloeiende operationele jaarplannen. De raad is voorts belast met de taken en bevoegdheden die in de statuten zijn vastgelegd en staat het bestuur, gevraagd en ongevraagd, met raad ter zijde. Conform de Governancecode Publieke Omroep (2018) stelt de raad van toezicht zich onafhankelijk en kritisch op. Bij de vervulling van zijn taak richt de raad van toezicht zich naar het belang van de vereniging, rekening houdend met het gemeenschappelijk belang van het bestel van publieke media-instellingen. De raad van toezicht ziet toe op de verwezenlijking van het doel van de vereniging in overeenstemming met de grondslag.

Samenstelling

Op 31 december 2019 bestond de raad van toezicht uit vijf leden, met ieder een eigen aandachtsgebied (algemeen bestuurlijk toezicht en de relatie met overheid en politiek, organisatieontwikkeling, financiën, juridische aangelegenheden, media, journalistiek en filosofie).

De raad van toezicht hanteert voor zijn leden heldere profielen met taken en competenties. Bij vacatures wordt, na evaluatie, het betreffende vacante profiel openbaar gemaakt. In 2019 is de werving voor een nieuw lid van de raad van toezicht, tevens voorzitter van de auditcommissie, succesvol doorlopen. Na een procedure van openbare werving en conform het vooraf opgestelde profiel is Beril Kutluer op de ALV van 16 juni 2019 met grote instemming benoemd.

Naam	Functie	Einddatum 1 ^e termijn	Einddatum 2 ^e termijn
Magdeleen Sturm	Voorzitter		1 juni 2021
Sem Bakker	Vicevoorzitter		6 november 2022
Haroon Sheikh	Lid		28 september 2022
Yvonne Zonderop	Lid	11 juni 2021	
Beril Kutluer	Lid	16 juni 2023	

Commissies

De raad van toezicht wordt bijgestaan door twee vaste commissies: de auditcommissie en de programmaraad.

De auditcommissie bestond tot 16 juni uit Wim Boonstra (voorzitter) en Haroon Sheikh. Beril Kutluer heeft na het aftreden van Wim Boonstra zijn plaats als voorzitter van de auditcommissie overgenomen. De auditcommissie bereidt de besluitvorming van de raad van toezicht voor op financieel terrein. De auditcommissie adviseert de raad van toezicht over de jaarlijks te nemen goedkeuringsbesluiten inzake jaarrekening en begroting, de werking van de interne risicobeheersing en controlesystemen en de naleving daarvan. De auditcommissie voert regulier overleg met de directeur en de zakelijk leider en onderhoudt contact met de externe onafhankelijke accountant. In 2019 vergaderde de auditcommissie vijf maal met de directeur en zakelijk leider (22 februari, 12 april, 14 juni, 20 september en 1 november). Op 12 april vergaderde de commissie in het bijzijn van de controlerend onafhankelijke accountant. Voor een opsomming van de door de auditcommissie geïdentificeerde risicogebieden, waarover de directie in het kader van het risicomanagement periodiek rapporteerde, wordt verwezen naar paragraaf 'Risicomanagement, compliance en governance'.

De programmaraad adviseert de raad van toezicht en het bestuur over het te voeren programmabeleid en toetst gerealiseerde programma's aan het vastgestelde beleid. De programmaraad bestond in 2019 uit leden afkomstig uit het maatschappelijke netwerk van Human en de mediawereld. Onder voorzitterschap van raad van toezicht-lid Yvonne Zonderop kwam de programmaraad in 2019 drie keer in reguliere vergadering bijeen, op 18 maart, 3 juni en 4 november. De programmaraad is medio 2019 (grotendeels) van samenstelling veranderd teneinde nieuwe perspectieven in te brengen in het licht van de ontwikkelingen van Human. Op 4 november kwam de programmaraad voor de eerste keer in nieuwe samenstelling bijeen.

Activiteiten

De raad van toezicht kwam in 2019 zesmaal in reguliere vergadering bijeen. Op 8 januari, 7 maart, 18 april, 27 juni, 10 oktober en 14 november. Op 12 december vond een korte vergadering plaats voorafgaand aan de eindejaarbijeenkomst. Wim Boonstra was afwezig op de eerste drie vergaderingen van het jaar.

In de vergaderingen is aandacht besteed aan jaarlijks terugkerende onderwerpen, waaronder de financiële ontwikkeling en verantwoording, actuele ontwikkelingen in het mediabeleid, naleving wet- en regelgeving, governancecode, risicomanagement, ontwikkeling van de programmering, de samenwerking met de VPRO en netwerkpartners, positionering, ledenwerving, ontwikkeling van de vereniging en de algemene gang van zaken bij Human. Specifieke onderwerpen in 2019 waren de toekomstverkenning Human als volwaardige omroep, de visiebrief van minister Slob d.d. 14 juni 2020 en de consequenties voor Human, het

rapport van de externe evaluatiecommissie en de nieuwe programmaraad. De raad van toezicht keurde het jaarverslag 2018, de begroting 2020 en het jaarplan 2020 goed.

Het wederzijds functioneren tussen de raad van toezicht en het bestuur is aan de orde geweest en daarnaast heeft de raad van toezicht buiten de aanwezigheid van het bestuur op 20 februari 2020 het functioneren van het bestuur en zijn eigen functioneren in 2019 besproken. Tijdens de zelfevaluatie is onder meer aandacht besteed aan de onderwerpen die worden genoemd in de Beleidsregel Governance (Commissariaat voor de Media) en de Governancecode (Commissie Integriteit Publieke Omroep). De raad van toezicht heeft geconstateerd dat de invulling van het toezicht voldoet aan de daaraan gestelde eisen, waarbij het zijn van klankbord, gezien de ontwikkelingsfase van Human, terecht veel aandacht krijgt. Op basis van de evaluatie is besloten om het bestuur te vragen een set met prestatie-indicatoren te ontwikkelen, te investeren in een collectief professionaliseringstraject en de visie van de raad van toezicht op toezicht te expliciteren in een toezichtvisie.

Overige vergaderingen en bijeenkomsten

In het kader van de samenwerkingsovereenkomst tussen Human en VPRO kwamen delegaties van de raden van toezicht van beide omroepen, in het bijzijn van de directies, eenmaal bijeen, op 3 juli. Aan de orde kwamen de visiebrief d.d. 14 juni van minister Slob, het evaluatierapport Human van de externe visitatiecommissie, de verkenning van het gezamenlijke toekomstperspectief en het verloop van de samenwerking.

De jaarlijkse vergadering met de personeelsvertegenwoordiging vond plaats op 10 december. Namens de raad van toezicht waren de voorzitter en vicevoorzitter aanwezig.

Op 10 december vond voorts het jaarlijks functioneringsgesprek plaats met de directeur. Het gesprek werd gevoerd door de voorzitter en vicevoorzitter.

Een delegatie van de raad van toezicht, Magdeleen Sturm, Haroon Sheikh en Beril Kutluer, was op 16 juni aanwezig bij de Algemene Ledenvergadering van de Vereniging Investeer in Human in het Instituut voor Beeld en Geluid.

Magdeleen Sturm was op 11 april en 14 november aanwezig bij de lunchbijeenkomst van de voorzitters raad van toezicht en bestuurders van de omroepen.

Afzonderlijk en incidenteel bezoeken de leden van de raad van toezicht vergaderingen van de programmaraad, maandagochtendbijeenkomsten van medewerkers en programmatische evenementen en premières van Human.

Risicobeheersing (*Principe 6*)

Het bestuur is verantwoordelijk voor een goed systeem van risicobeheersing, maakt de risico's die aan de activiteiten zijn verbonden kenbaar en draagt zorg voor sluitende interne processen, procedures en externe verslaggeving, voorzien van een controleverklaring door een externe onafhankelijke accountant. De raad van toezicht heeft hierbij een toezichthoudende taak.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het beheersen van de risico's verbonden aan de strategie en de activiteiten van de organisatie, het handelen van medewerkers en de maatschappelijke positionering van de organisatie. In de reguliere vergaderingen van de raad van toezicht

worden de risicoanalyses besproken en minstens eenmaal per jaar de werking van de risicobeheersings- en controlesystemen, alsmede noodzakelijk geachte aanpassingen.

Bestuur en raad van toezicht zijn zich zeer bewust van het goede voorbeeldgedrag dat zij als leidinggevende(n) en toezichthouders dienen te geven inzake onder meer betrouwbaarheid, integriteit, dienstbaarheid, functionaliteit, onafhankelijkheid, transparantie, zorgvuldigheid en motivatie.

De onafhankelijkheid van onze programmamakers wordt gewaarborgd in vastgelegde afspraken met onze samenwerkingspartners. Het redactiestatuut, vastgesteld op 16 juni 2016, ziet toe op de noodzakelijke waarborging van journalistieke kwaliteit en onafhankelijkheid binnen onze netwerk-organisatie en in het geval van integrale programmering.

Human heeft in 2019 geen schenkingen gedaan aan derden.

Verantwoording (*Principe 7*)

Het bestuur en de raad van toezicht spreken elkaar aan, vanuit ieders verantwoordelijkheid, op hun functioneren en leggen over hun werkzaamheden actief openbare verantwoording af.

Het principe bepaalt de eisen waaraan de verslaglegging van de activiteiten van de omroepinstellingen moet voldoen. Human legt op allerlei verschillende niveaus verantwoording af over het gevoerde beleid.

In het jaarverslag ten behoeve van de algemene ledenvergadering (ALV) doen de raad van toezicht en het bestuur conform het bepaalde in de statuten, integraal verslag van het gevoerde beleid, inclusief rekening en verantwoording in de vorm van de jaarrekening met onafhankelijke accountantsverklaring.

De jaarrekening wordt opgesteld conform de eisen in het Handboek Financiële Verantwoording en wordt voorgelegd aan het Commissariaat voor de Media. Voorts legt de raad van toezicht jaarlijks een jaarplan inclusief begroting voor aan de ALV waarin strategie en toekomstig beleid worden toegelicht.

Ten slotte stelt het bestuur jaarlijks, conform artikel 31 b van de WOR, een sociaal jaarverslag op waarin ingegaan wordt op de ontwikkelingen op het terrein van het personeelsbeleid. Dat verslag wordt besproken met de personeelsvertegenwoordiging.

In de verklaring governance en interne beheersing verklaart het bestuur dat in het bestuursverslag informatie wordt verschaft conform RJ 400.108 en 400.122 en dat het bestuursverslag voldoet aan de beleidsregels van het Commissariaat voor de Media ten aanzien van de governance en interne beheersing.

Human draagt verder zorg voor:

Administratieve organisatie en maatregelen van interne controle, inclusief systeem van informatievoorziening aan werkprocessen.

Vanaf 2016 heeft Human een samenwerkingsovereenkomst met de VPRO om het media-aanbod te verzorgen. In diverse Service Level Agreements (SLA) is precies vastgelegd aan welke voorwaarden beide partijen

Financiële borging vindt plaats op basis van het Handboek Financiële Verantwoording en de interne regelingen met betrekking tot de Administratieve Organisatie (VPRO). Het verzorgen van het media-aanbod is opgedragen aan de VPRO waarbij rapportage aan de opdrachtgever

(Human) een cruciale rol speelt. Inhoudelijke en financiële nacalculaties worden met alle betrokkenen doorgesproken en vastgelegd in het financiële systeem. Afspraken gelden rond evaluatie van programma's in redacties, met de hoofdredactie, de wekelijkse medewerkersbijeenkomst en het management van de NPO-platforms.

Regeling A Melden vermoedens van misstanden (bindend)

In het kader van deze regeling zijn de VPRO-vertrouwenspersonen Marcus van der Zwaag en Ymke Kreiken, na goedkeuring van de personeelsvertegenwoordiging, tevens aangesteld als vertrouwenspersonen bij Human. Medewerkers hebben voorts de keus zich te wenden tot een extern vertrouwensbureau via het bureau BING. Er hebben zich in 2019 geen meldingen voorgedaan. Kennis is genomen van de Wet Huis voor de Klokkenluiders. Human acht de uitgangspunten van deze wet van groot belang, maar heeft hem niet geïmplementeerd omdat ons personeelsbestand minder dan de gestelde vijftig medewerkers telt.

Regeling B Commissie ter bevordering van goed bestuur en Integriteit Publieke Omroep (CIPO, bindend) Human onderschrijft de taakstelling van CIPO en vraagt de commissie waar nodig om advies. Human wijst zijn medewerkers op het bestaan van CIPO.

Regeling C Beloningskader Presentatoren in de Publieke Omroep (BPPO, bindend)

Alle bij Human werkzame presentatoren ontvangen een jaarhonorarium dat binnen de gestelde normen valt. Human voldoet dus aan deze richtlijn en rapporteert hierover jaarlijks aan de NPO.

Coronacrisis en toekomst

De directie voorziet dat de coronacrisis gevolgen zal hebben voor het personeel en de operatie, voor de financiering, voor de investeringen en voor omzet en resultaat.

Vanuit het oogpunt van goed werkgeverschap en de continuïteit van de organisatie zijn maatregelen genomen om de veiligheid van medewerkers te borgen en besmetting met het virus onder het personeel te minimaliseren. Alle medewerkers werken thuis, tenzij het echt niet anders kan. In het geval dat de coronacrisis lange tijd blijft voortbestaan, zijn de gevolgen voor de werkprocessen relatief beperkt. De belangrijkste processen kunnen worden uitgevoerd. Ook in een scenario waarin sprake is van een zogenaamde 'lock down' is voorzien in de continuering van de belangrijkste processen.

Ten aanzien van de financiering leidt de coronacrisis vooralsnog tot beperkte wijzigingen in het programmaschema. Het zijn met name de producties die Human realiseert in samenwerking met externe producenten die vertraging op lopen. Afhankelijk van de duur van de crisis en de daarmee samenhangende maatregelen kunnen de gevolgen groter worden. De financiële gevolgen (meerkosten en frictiekosten) zijn vooralsnog beperkt. De meeste programma's die nu uit het uitzendschema verdwijnen worden later in het jaar of volgend jaar alsnog geplaatst. Indien de coronacrisis leidt tot een algemene economische crisis kan dat ook effect hebben op het faillissementsrisico van producenten. De omroep beoordeelt de producties bij producenten, de vooruitbetalingen en het risico. De omroepen en de fondsen hebben maatregelen getroffen om de liquiditeit van producenten en inkomsten van freelancers te ondersteunen.

De huidige liquiditeitspositie is ruim voldoende. De invloed van de crisis voor de liquiditeitsbehoefte op de lange termijn is vooral afhankelijk van de wijzigingen in het uitzendschema. Voor Human betekent deze crisis dat sommige programma's niet tijdig geleverd kunnen worden en dus later uitgezonden zullen worden of niet meer in dezelfde vorm gemaakt kunnen worden. Dit heeft vanzelfsprekend financiële consequenties. De NPO heeft aangekondigd haar verantwoordelijkheid te nemen voor wat betreft de vergoeding van mogelijke frictiekosten. De NPO heeft de omroepen aangeboden om mogelijke liquiditeitsproblemen op te willen lossen.

Ten aanzien van de investeringen zijn voor 2020 geen grote investeringen voorzien. Niet strikt noodzakelijke investeringen worden opgeschoven.

De gevolgen van de crisis voor de opbrengsten en kosten zijn vooralsnog relatief beperkt. Het voor 2020 toegekende programmabudget van de publieke omroepen wijzigt niet. Per omroep kan het budget wijzigen door programma's die wegvallen, programma's die in een andere vorm worden voortgezet of nieuwe programma's. Er is geen sprake van een materieel teruglopende vraag van de NPO. Er is minder zicht op het effect van de crisis op de verschillende fondsen die bijdragen leveren aan de programmering. Het risico is echter beperkt. De inkomsten uit neveninkomsten zullen naar verwachting niet substantieel dalen als gevolg van de crisis. Naast negatieve effecten kunnen er ook positieve effecten plaatsvinden, zoals een toename in het media kijkgedrag en het terugkijken (NPO Start) wat extra inkomsten SVOD oplevert. Als gevolg van de crisis kan een aantal leden van de vereniging haar lidmaatschap opzeggen. De verwachting is dat dit effect beperkt is.

De aanvullende kosten die worden gemaakt als gevolg van maatregelen omtrent de coronacrisis zijn voornamelijk beperkt en hangen vooral samen met het faciliteren van thuiswerken. Op het moment dat de coronacrisis leidt tot een 'lock down', zijn forse additionele kosten niet aan de orde. De programmeerbare kosten zijn deels variabel. De omroepvereniging maakt geen kosten die verband houden met producties op het moment dat de productie niet wordt gerealiseerd. Onze inschatting is dat de vergoeding voor de organisatiekosten als gevolg van deze crisis niet wijzigt.

Op de langere termijn bestaan er rondom het verloop en de impact van de coronacrisis onzekerheden. Dit is mede afhankelijk van de duur van de crisis en de maatregelen die de overheid treft. Het is op dit moment redelijkerwijs niet goed mogelijk om verdere toekomstige effecten in te schatten.

Verklaring governance en interne beheersing

Teneinde de jaarrekening zinvol te kunnen interpreteren, verschaft het bestuursverslag conform RJ 400.108 informatie over de Vereniging investeer in Human (hierna te noemen Human).

Conform RJ 400.122 is in het bestuursverslag ook informatie opgenomen over de toepassing van de Governancecode Publieke Omroep 2018, die fungeert als gedragscode. Het bestuursverslag voldoet aan de specifieke voorschriften van Principe 7 van de Governancecode Publieke Omroep 2018. Principe 7 betreft de openbare verantwoording door het bestuur en de raad van toezicht van Human van hun functioneren. Principe 7 is door de Raad van Bestuur van de NPO op grond van het bepaalde in artikel 2.3, tweede lid, van de Mediawet 2008, juncto artikel 2.10, tweede lid, aanhef en onder c, en artikel 2.60, eerste lid, bindend vastgesteld voor de landelijke publieke media-instellingen.

Het bestuursverslag voldoet ook aan de beleidsregels van het Commissariaat voor de Media van 26 september 2017 ten aanzien van de governance en interne beheersing van de NPO, de RPO en de landelijke en regionale publieke media-instellingen (Staatscourant, 12 oktober 2017, nummer 57731).

Hilversum, 16 april 2020.
Mede namens de Raad van Toezicht,

Willemien van Aalst
Directeur/ Hoofdredacteur

Jaarrekening

Balans per 31 december 2019
(na resultaatbestemming)

		31 december 2019		31 december 2018	
		€	€	€	€
<i>Vlottende activa</i>					
Vorraden					
Onderhanden werken	(1)		910.636		808.001
Vorderingen					
Handelsdebiteuren	(2)	25.478		56.402	
Belastingen en premies sociale					
Verzekeringen		0		0	
Overige vorderingen	(3)	117.009		281.448	
Overlopende activa	(4)	5.022		4.690	
			147.509		342.540
Liquide middelen					
Bank	(5)		1.916.834		1.992.450
			<u>2.974.979</u>		<u>3.142.991</u>

		31 december 2019		31 december 2018	
		€	€	€	€
Eigen vermogen					
Algemene reserve	(6)	750.000		616.774	
Reserve voor media-aanbod	(7)	500.000		500.000	
			1.250.000		1.116.774
Voorzieningen					
Jubilea	(8)	14.318		17.379	
Loopbaanontwikkeling	(9)	23.232		23.867	
			37.550		41.246
Kortlopende schulden					
Schulden aan leveranciers	(10)	381.251		558.750	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	(11)	147.653		113.475	
Overige schulden	(12)	192.995		262.549	
Overlopende passiva	(13)	965.530		1.050.197	
			1.687.429		1.984.971
			<u>2.974.979</u>		<u>3.142.991</u>

Exploitatierkening 2019 volgens de categoriale indeling

In €

	2019	2018
Baten		
Media-aanbod (14)	7.184.249	6.985.539
Programmagebonden eigen bijdragen (14)	151.164	753.422
Opbrengst overige nevenactiviteiten (15)	37.786	17.213
Opbrengst Verenigingsactiviteiten (16)	694.640	660.729
Overige bedrijfsopbrengsten	2.853	0
<i>Som der bedrijfsopbrengsten</i>	8.070.692	8.416.903
Lasten		
Lonen en salarissen (17)	1.931.030	1.544.681
Sociale lasten (18)	485.785	435.143
Afschrijvingen op materiële vaste activa	0	0
Directe productiekosten (19)	4.906.789	5.458.751
Overige bedrijfslasten (20)	473.032	647.355
<i>Som der bedrijfslasten</i>	7.796.636	8.085.930
Bedrijfsresultaat	274.056	330.973
Financieel resultaat		
Rentebaten en inkomsten uit beleggingen	309	408
Rentelasten en soortgelijke kosten	0	0
<i>Som der financiële baten en lasten</i>	309	408
Saldo uit gewone bedrijfsuitoefening	274.365	331.381
Vennootschapsbelasting	0	0
Over te dragen reserve voor media-aanbod	-141.139	-53.195
Exploitatieresultaat na overdracht	133.226	278.186
FTE gemiddeld	30,8	27,2
FTE ultimo	34,1	28,3

Toelichting op de exploitatierekening over 2019 per kostendrager (Model IV)

In €

	Radio	Televisie	Overig media-aanbod
Baten			
Media-aanbod	422.000	4.888.541	838.153
Media-aanbod (bijdrage frictiekosten)	0	0	0
Programmagebonden eigen bijdragen	0	151.164	0
Opbrengst programmabladen	0	0	0
Opbrengst overige nevenactiviteiten	0	0	0
Opbrengst Verenigingsactiviteiten	0	0	0
Overige bedrijfsopbrengsten	0	2.853	0
<i>Som der bedrijfsopbrengsten</i>	422.000	5.042.558	838.153
Lasten			
Lonen en salarissen	30.763	872.928	444.414
Sociale lasten	7.550	225.868	109.266
Afschrijvingen op materiële vaste activa	0	0	0
Bijzondere waardevermindering vlottende activa	0	0	0
Directe productiekosten	371.359	3.847.159	286.660
Overige bedrijfslasten	0	-49.629	-21.701
Toerekening organisatiekosten	0	0	0
<i>Som der bedrijfslasten</i>	409.672	4.896.326	818.639
Bedrijfsresultaat	12.328	146.232	19.514
Financieel resultaat			
Opbrengst deelnemingen	0	0	0
Rentebaten en inkomsten uit beleggingen	0	0	0
Waardeverandering van vorderingen vaste activa	0	0	0
Waardeverandering van beleggingen & effecten	0	0	0
Rentelasten en soortgelijke kosten (-/-)	0	0	0
<i>Som der financiële baten en lasten</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Exploitatieresultaat voor toerekeningen	12.328	146.232	19.514
Toerekening resultaat niet-programmagebonden EB	0	58.122	0
Saldo uit gewone bedrijfsuitoefening	12.328	204.354	19.514
Vennootschapsbelasting	0	0	0
Over te dragen reserve voor media-aanbod	-12.328	-109.297	-19.514
Exploitatieresultaat na overdracht	0	95.057	0
FTE gemiddeld	0,5	14,5	8,5
FTE ultimo	0,5	15,0	10,8

	Neven-activiteiten	Vereniging	Organisatiekosten	Totaal 2019
Baten				
Media-aanbod	0	0	1.035.555	7.184.249
Media-aanbod (bijdrage frictiekosten)	0	0	0	0
Programmagebonden eigen bijdragen	0	0	0	151.164
Opbrengst programmabladen	0	0	0	0
Opbrengst overige nevenactiviteiten	37.786	0	0	37.786
Opbrengst Verenigingsactiviteiten	0	694.640	0	694.640
Overige bedrijfsopbrengsten	0	0	0	2.853
<i>Som der bedrijfsopbrengsten</i>	37.786	694.640	1.035.555	8.070.692
Lasten				
Lonen en salarissen	0	64.497	518.428	1.931.030
Sociale lasten	0	15.710	127.391	485.785
Afschrijvingen op materiële vaste activa	0	0	0	0
Bijzondere waardevermindering van vlottende activa	0	0	0	0
Directe productiekosten	2.662	398.949	0	4.906.789
Overige bedrijfslasten	0	31.252	513.110	473.032
Toerekening organisatiekosten	0	28.317	-28.317	0
<i>Som der bedrijfslasten</i>	2.662	538.725	1.130.612	7.796.636
Bedrijfsresultaat	35.124	155.915	-95.057	274.056
Financieel resultaat				
Opbrengst deelnemingen	0	0	0	0
Rentebaten en inkomsten uit beleggingen	0	309	0	309
Waardeverandering van vorderingen vaste activa	0	0	0	0
Waardeverandering van beleggingen & effecten	0	0	0	0
Rentelasten en soortgelijke kosten (-/-)	0	0	0	0
<i>Som der financiële baten en lasten</i>	0	309	0	309
Exploitatieresultaat voor toerekeningen	35.124	156.224	-95.057	274.365
Toerekening resultaat niet-programmagebonden EB	-35.124	-22.998	0	0
Saldo uit gewone bedrijfsuitoefening	0	133.226	-95.057	274.365
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Over te dragen reserve voor media-aanbod	0	0	0	-141.139
Exploitatieresultaat na overdracht	0	133.226	-95.057	133.226
FTE gemiddeld	0	1,1	6,2	30,8
FTE ultimo	0	1,1	6,7	34,1

Toelichting op nevenactiviteiten per cluster 2019 (Model VI)

	Cluster 1	Totaal 2019
Baten		
Programmagebonden eigen bijdragen	0	0
Opbrengst programmabladen	0	0
Opbrengst overige nevenactiviteiten	37.786	37.786
Overige bedrijfsopbrengsten	0	0
<i>Som der bedrijfsopbrengsten</i>	37.786	37.786
Lasten		
Lonen en salarissen	0	0
Sociale lasten	0	0
Afschrijvingen op materiële vaste activa	0	0
Bijzondere waardevermindering van vlottende activa		
Directe productiekosten	2.662	2.662
Overige bedrijfslasten	0	0
Toerekening organisatiekosten	0	0
<i>Som der bedrijfslasten</i>	2.662	2.662
Bedrijfsresultaat	35.124	35.124
Financieel resultaat		
Opbrengst deelnemingen	0	0
Rentebaten en inkomsten uit beleggingen	0	0
Waardeverandering van vorderingen vaste activa	0	0
Waardeverandering van beleggingen & effecten	0	0
Rentelasten en soortgelijke kosten (-/-)	0	0
<i>Som der financiële baten en lasten</i>	0	0
Exploitatieresultaat voor toerekening Eigen Bijdrage	35.124	35.124

Kasstroomoverzicht over 2019

	2019	2018
I. Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatieresultaat	133.226	278.186
Aanpassen voor:		
Afschrijving vaste activa	0	0
Mutatie voorziening	<u>-3.696</u>	<u>9.022</u>
Bruto kasstroom uit operationele activiteiten	129.530	287.208
Mutatie voorraden	-102.635	86.294
Mutatie vorderingen	195.031	-7.065
Mutatie kortlopende schulden	<u>-297.542</u>	<u>-770.394</u>
Netto kasstroom uit operationele activiteiten	-75.616	-403.957
II. Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in (im)materiële vaste activa	0	0
Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa	<u>0</u>	<u>0</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	0	0
III. Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Ontvangsten uit langlopende schulden	0	0
Aflossing van langlopende schulden	<u>0</u>	<u>0</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	0	0
Mutatie liquide middelen I- II + III	-75.616	-403.957
Liquide middelen einde boekjaar	1.916.834	1.992.450
Liquide middelen begin boekjaar	1.992.450	2.396.407
Mutatie liquide middelen	-75.616	-403.957

Sponsorbijdragen en bijdragen van derden 2019 (model VII)

Specificatie: Aansluiting subsidies in de exploitatie

Titel Media aanbod	Organisatie	Totale bijdrage	CoBO-fonds	NPO-fonds
2Doc: Goede burens Kids & Docs Doodgewoon	NPO-Fonds NPO-Fonds	- 116.164 35.000		116.164 35.000
Aansluiting exploitatierekening		151.164	-	151.164

Specificatie: Aansluiting vermindering van subsidies van voorraad in de balans

Titel Media aanbod	Organisatie	Totale bijdrage	CoBO-fonds	NPO-fonds
2Doc: Zolang je blijft 2Doc: Elke dag een zondag Klassen	NPO-fonds NPO-fonds NPO-fonds	- 79.646 111.395 588.604		79.646 111.395 588.604
Aansluiting "vermindering van voorraad" in de balans		779.645	-	779.645

Sponsorbijdragen en bijdragen van derden 2019 via buitenproducenten

Direct aan buitenproducenten zijn bijdragen toegekend voor in 2019 uitgezonden programma's (betreft programma's met 1 aflevering).

Titel Media aanbod	Organisatie	Totale bijdrage	Commerciële bijdrage	CoBO-fonds	Overige Derden
Kids & Docs Doodgewoon	Basalt Film	5.000			5.000 1)
2Doc: Goede burens	Basalt Film	219.144			219.144 2)
Teledoc: Sprekend Nederland	KV Films	238.770		155.270	83.500 3)
Totaal ontvangen bijdragen door buitenproducenten		462.914		155.270	307.644

1) bijdrage St. Rouw	5.000
2) NFF bijdrage ontwikkeling	43.000
NFF bijdrage afwerking	34.000
NFF bijdrage productie	66.356
VSBfonds	35.000
Van Leeuwen van Lignac Stichting	25.000
Defferal producent	3.193
Defferal S. Van Voorst	1.500
bijdrage producent overbesteding	<u>11.095</u>
	219.144
3) NFF bijdrage productie	83.500

Programmakosten per domein per platform 2019 (model IX)
X1.000

Domein	NPO1	NPO2	NPO3	NPO Z@PP	Totaal TV
Nieuws	0	0	0	0	0
Opinie	0	2.834	0	0	2.834
Sport	0	0	0	0	0
Samenleving	285	696	6	301	1.288
Kennis	273	0	0	0	273
Expressie	0	0	308	193	501
Amusement	0	0	0	0	0
Totaal	558	3.530	314	494	4.896

Domein	NPO Radio 1	NPO Radio 2	NPO 3FM	NPO Radio 4	NPO Radio 5	Totaal Radio
Nieuws	0	0	0	0	0	0
Opinie	44	0	0	0	0	44
Sport	0	0	0	0	0	0
Samenleving	366	0	0	0	0	366
Kennis	0	0	0	0	0	0
Expressie	0	0	0	0	0	0
Amusement	0	0	0	0	0	0
Totaal	410	0	0	0	0	410

Domein	Totaal OMA
Nieuws	0
Opinie	123
Sport	0
Samenleving	678
Kennis	0
Expressie	18
Amusement	0
Totaal	819

Grondslagen voor waardering van activa en passiva en resultaatbepaling

Continuïteit

Nederland en omroep getroffen door coronavirus

Ten tijde van het opstellen van de jaarrekening 2019 is Nederland getroffen door het coronavirus dat wereldwijd is uitgebroken. De Nederlandse regering heeft vergaande maatregelen genomen om de verspreiding van het virus zoveel mogelijk te beheersen en kwetsbare groepen in de samenleving waar mogelijk te beschermen.

Dit alles raakt ook de bedrijfsvoering van Human.

Bestuur neemt maatregelen

Er is in een vroeg stadium een crisisteam ingericht met relevante stakeholders van de verschillende afdelingen van de VPRO waaraan de directeur van Human deelneemt. Dit team overlegt dagelijks over de ontwikkelingen en de te nemen maatregelen en over de communicatie met de collega's. In de eerste periode is dagelijks een update verstuurd aan alle medewerkers, waarna frequent via de reguliere interne kanalen informatie wordt verstrekt.

Belangrijkste uitgangspunt voor alle besluiten is de veiligheid van de medewerkers. Daarnaast zijn de continuïteit van de programmering en de organisatie hoofddoelen.

Er zijn maatregelen getroffen om het thuiswerken te ondersteunen en noodzakelijke werkzaamheden in het pand, studio's en elders conform de overheidsrichtlijnen in te richten.

Verwachte gevolgen

Ondanks de beperkingen loopt de reguliere programmering door. Voor Human zijn voorsnog drie opnamedagen van De Vloer Op afgezegd met als gevolg dat in het voorjaar 2 nieuwe afleveringen en 4 herhalingen worden uitgezonden. Zodra het mogelijk is de productie weer op te starten gaat Human 8 nieuwe afleveringen realiseren, waarvoor NPO3 in het najaar van 2020 een goed uitzendtijdstip zoekt. Tegelijkertijd zien wij stagnatie bij (documentaire)producties die Human met externe producenten realiseert. Ook onze documentaireserie Klassen loopt waarschijnlijk enige vertraging op. Meerkosten en frictiekosten die hieruit voortvloeien zijn te nemen in de exploitatie. Voorsnog is er geen sprake van het vervallen van programmering.

Indien de crisis langer aanhoudt dan het voorjaar van 2020 zal een groter deel van de programmering niet meer in het boekjaar kunnen worden gerealiseerd. Het effect hiervan wordt als niet materieel beoordeeld, omdat titels dan doorschuiven naar 2021.

Geen gevaar voor de continuïteit

Het bestuur is van mening dat er met de huidige maatregelen geen sprake is van een materiële onzekerheid in de continuïteit. De huidige gevolgen van de coronacrisis voor de omroep zijn te overzien. De organisatie is in staat vrijwel al het werk op afstand of in een veilige context elders te doen. Ook de invloed op de programmering is beperkt zolang er geen sprake is van een materieel teruglopende vraag van de NPO. De vergoeding voor de organisatiekosten zal als gevolg van deze crisis niet wijzigen.

Wel kan de crisis effect hebben op het faillissementsrisico van producenten. Human beoordeelt de producties bij producenten, de vooruitbetalingen en het risico. De omroepen en de fondsen hebben maatregelen getroffen om de liquiditeit van producenten en inkomsten van freelancers te ondersteunen.

Op korte termijn bestaat er geen liquiditeitsprobleem. De huidige liquiditeitspositie (quick ratio/current ratio per 31 december 2019 bedragen 1,22 resp. 1,76) is ruim voldoende en is op orde. De liquiditeit per 31 maart 2020 bedraagt € 2,5 miljoen.

De uitbetaling van het budget voor uitgezonden programma's in maart vindt plaats in april 2020. Het grootste deel van de programmering in maart is ongewijzigd, derhalve is er ook voor april geen liquiditeitsprobleem op basis van continuïteit van de financiering en kan er aan de betalingsverplichtingen worden voldaan. De effecten voor mei en de maanden daarna worden duidelijk zodra er meer informatie bekend is over de programmatische veranderingen. Voor Human stonden relatief weinig programma's gepland in het voorjaar 2020 en zijn er derhalve voorsnog geen liquiditeitsproblemen.

De programmering en de daaraan gekoppelde liquiditeit wordt bijgehouden en beoordeeld door de zakelijk leider van Human. De NPO heeft zich bereid verklaard in geval van behoefte extra liquiditeit in de vorm van een voorschot ten behoeve van (specifieke) programmering te verschaffen. Het voorschot, in de vorm van extra werkkapitaal, wordt verrekend in december 2020.

Algemeen

Op de jaarrekening zijn de bepalingen en inrichtingseisen van toepassing zoals deze zijn vastgelegd in Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Nadere uitwerking wordt gegeven in het Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen en NPO en Ster uitgegeven door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, geldend voor de omroepinstellingen. Relevante aspecten voor de jaarrekeningen opgenomen in de Mediawet zijn tevens verwerkt in de jaarrekening.

De waardering van activa en passiva vindt plaats tegen verkrijgingsprijs.

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen opbrengstwaarde van de geleverde prestatie en de kosten en andere lasten over het jaar. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben; winsten worden slechts opgenomen voor zover ze op de balansdatum zijn gerealiseerd.

Voorzienbare verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de toegepaste stelselwijzigingen zoals opgenomen in de desbetreffende paragrafen.

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening kunnen er verschillende oordelen en schattingen zijn gemaakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Voorraden

Waardering van een eigen productie geschiedt tegen directe kosten. Onder de directe kosten vallen de personele kosten van eigen medewerkers en overige medewerkers, de facilitaire kosten en de overige programmakosten. Kosten die niet direct aan het programma zijn toe te rekenen (bijvoorbeeld die van de directie/programmaleiding en planning media-aanbod, netcoördinatie) maken deel uit van de organisatiekosten.

De waardering van media-aanbod wordt verminderd met de voor dit media-aanbod ontvangen bijdragen van derden. Deze betreffen bijdragen van commerciële sponsors, de Stichting Co-productiefonds Binnenlandse Omroep (CoBO), het Mediafonds, het NPO-fonds en overige derden.

Gereed voor uitzending maar nog niet verspreid media-aanbod wordt op balansdatum individueel beoordeeld. Media-aanbod wordt volledig afgewaardeerd als er door de landelijke publieke media-instelling in overleg met de Raad van Bestuur van de NPO of de door hem gemandateerden definitief is besloten het media-aanbod niet te verspreiden.

Als twee jaar na de eerste voorraadwaardering nog geen beslissing is genomen ten aanzien van het verspreiden van media-aanbod, wordt het betreffende media-aanbod volledig afgewaardeerd. In specifieke gevallen kan hiervan worden afgeweken. Het gaat dan om gevallen waarin wel voldoende zekerheid bestaat over de verspreiding van het media-aanbod, maar niet over het jaar waarin de verspreiding zal plaatsvinden of de verspreiding later dan twee jaar na aankoop of productie zal

plaatsvinden. Dit geldt bijvoorbeeld voor de aankoop van (licenties voor) speelfilms en series die minimaal twee jaar na aankoop ingaan.

Herhalingen

De directe kosten van een eigen productie worden toegerekend aan de eerste verspreiding van deze productie. Alleen indien op het moment van eerste verspreiding schriftelijk is vastgelegd dat dit media-aanbod daadwerkelijk herhaald zal worden én voor de herhaling bekostiging is vastgesteld, mag een deel van de directe kosten worden toegerekend aan de herhaling. Waardering van een herhaling geschiedt tegen maximaal het vastgestelde bekostigingsbedrag.

Aangekochte producties waarbij op basis van contractuele afspraken is betaald voor het recht op herhaling van media-aanbod, worden op balansdatum gewaardeerd, mits schriftelijk is vastgelegd dat dit media-aanbod daadwerkelijk herhaald zal worden én voor de herhaling bekostiging is vastgesteld. Waardering geschiedt tegen maximaal het vastgestelde bekostigingsbedrag.

Alle herhalingen worden drie jaar na de eerste voorraadwaardering volledig afgewaardeerd

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie, inclusief de transactie indien materieel. Voor zover noodzakelijk, is rekening gehouden met een voorziening wegens oninbare vorderingen. Deze wordt op de boekwaarde in mindering gebracht.

Liquide middelen

Liquide middelen (banktegoeden) worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. Pensioenvoorzieningen worden gewaardeerd tegen actuariële grondslagen. De overige voorzieningentegen nominale waarde.

Human heeft de pensioenen ondergebracht bij de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Media (PNO Media). Dit fonds kent per 31 december 2019 een dekkingsgraad van 99,5% (2018 106%).

Pensioenlasten zijn verantwoord in de periode waarop zij betrekking hebben, een eventuele vordering of schuld wordt per ultimo kalenderjaar op de balans gepresenteerd. Human heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij de instelling waar de pensioenen zijn ondergebracht, anders dan voldoen van toekomstige hogere premies.

Jubileumvoorziening

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijf kans en leeftijd. Bij het tot stand komen van de berekende waarde is rekening gehouden met een rekenrente, gehanteerd bij pensioenregeling 'Artikel 44' uit het PNO pensioenreglement, die jaarlijks door de NPO wordt vastgesteld. Deze rekenrente wordt gehanteerd voor het contant maken van de toekomstige kasstromen bij de waardering van de voorziening.

Voorziening Loopbaantraject

Deze voorziening wordt gevormd op grond van de CAO voor het omroeperspersoneel en wordt nominaal bepaald.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Dit is meestal de nominale waarde.

Baten en Lasten

Baten

Netto omzet omvat de opbrengsten uit levering van goederen en diensten en gerealiseerde projectopbrengsten uit hoofde van onderhanden projecten onder aftrek van kortingen en dergelijke en van over de omzet geheven belastingen.

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden verwerkt zodra alle belangrijke rechten en risico's met betrekking tot de eigendom van de goederen zijn overgedragen aan de koper.

Verantwoording van opbrengsten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in de totaal te verrichten diensten.

Inkomsten uit lidmaatschappen worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Inkomsten uit donaties worden volledig verantwoord in het jaar van ontvangst.

Overige baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.

Lasten

Hieronder worden alle uitgaven verstaan, voor zover ze betrekking hebben op het verslagjaar. Deze betreffen de lonen en salarissen, de sociale lasten, de afschrijvingen, de directe productiekosten, de overige bedrijfslasten en de rentekosten. De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen voor waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Alle kosten die niet rechtstreeks samenhangen met de kernactiviteiten en dus verband houden met ondersteunende activiteiten, worden aangemerkt als organisatiekosten. De toerekening van de organisatiekosten aan neven- en verenigingsactiviteiten dient plaats te vinden op bedrijfseconomische grondslagen.

Periodieke rentelasten en soortgelijke lasten komen ten laste van het jaar waarover zij verschuldigd zijn.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Toelichting op de balans per 31 december 2019

Flottende activa

(1) Onderhanden werk en gereed product met betrekking tot media-aanbod

In de voorraden zijn geen posten inzake herhalingsuitzendingen opgenomen.

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
Voorraad producties	1.690.281	1.080.357
Vooruit ontvangen bijdragen	(779.645)	(272.356)
	<u>910.636</u>	<u>808.001</u>

Vooruit ontvangen bijdragen

Subsidiegever	Programma	2019
	Televisie	€
NPO-fonds	2Doc: Zolang je blijft	79.646
NPO-fonds	2Doc: Elke dag een zondag	111.395
NPO-fonds	Klassen	588.604
		<u>779.645</u>

Ultimo boekjaar waren onder andere de kosten voor een aantal documentaires, de serie *De publieke tribune* (uitzending begin 2020) en de serie *Klassen* (uitzending vanaf november 2020) in de voorraad begrepen.

Vorderingen

(2) Handelsdebiteuren

Ultimo boekjaar is het saldo gedaald ten opzichte van 2018 van € 56.402 naar € 25.478. De voornaamste oorzaak hiervoor is de doorbelasting in 2018 aan producent Moondocs ad € 44.255 (restant in 2019 nog € 7.160) inzake doorberekening van personeel inzake haar medewerking aan 2 programma's. Er is geen voorziening getroffen voor dubieuze debiteuren (2018: nihil).

(3) Overige vorderingen

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
Te vorderen subsidies	103.967	276.227
Te vorderen OCW-bijdrage van NPO	0	5.221
Voorschot reis-en verblijfkosten	4.000	0
Voorschot productiekosten	9.042	0
	<u>117.009</u>	<u>281.448</u>

De vordering op de NPO ultimo 2018 is in het 1^e kwartaal 2019 verrekend. Ultimo 2019 waren er door de NPO teveel voorschotten verstrekt. Deze zijn onder de overige schulden verantwoord. Ultimo 2019 waren er enkele voorschotten aan productiemedewerkers verstrekt, deze worden afgerekend in het eerste kwartaal van 2020.

(4) Overlopende activa

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
Vooruitbetaalde bijdrage	4.690	4.690
Vooruitbetaalde verzekering	332	0
	<u>5.022</u>	<u>4.690</u>

De Vereniging investeer in Human heeft via crowdfunding een investering gedaan in een documentaire-project. De bedoeling is dat met deze investering budget beschikbaar komt om van dit project het tweede leven na uitzending te onderzoeken.

Te vorderen van subsidiegevers

Subsidiegever	Bedrag	Programma	Nr.
	€		
NPO-fonds			
	39.321	2Doc: Moeder aan de lijn	F5117001
	48.409	2Doc: Maalstroom	F5117006
	10.500	Kids & Docs Doodgewoon	F5718005
	5.737	2Doc: Altijd Zondag ontwikkeling	F0116002
	<u>103.967</u>		

(5) Liquide middelen

Ultimo boekjaar is het saldo gedaald van € 1.992.450 naar € 1.916.834

Voor een toelichting wordt verwezen naar het kasstroomoverzicht.

Alle liquide middelen staan ter vrije beschikking aan de Vereniging investeer in Human.

Eigen vermogen

(6) Algemene reserve

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
Stand per 1 januari	616.774	338.588
Resultaat boekjaar	133.226	278.186
	<u>750.000</u>	<u>616.774</u>

(7) Reserve voor media-aanbod

Tekorten en overschotten worden opgenomen in een “reserve voor media-aanbod”. Deze reserve dient besteed te worden aan dezelfde doeleinden waarvoor de vergoeding oorspronkelijk was toegekend.

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	€	€
Stand per 1 januari	500.000	500.000
Resultaat boekjaar	0	0
	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	500.000	500.000
	<hr/>	<hr/>

De Raad van Bestuur van de Publieke Omroep heeft op 10 mei 2016 de gewijzigde Bindende Regeling Mediareserves vastgesteld. Hierin is vastgesteld dat Omroeporganisaties met een voorlopige erkenning maximaal € 500.000 mogen reserveren van de gelden voor de verzorging van media-aanbod aan het einde van het boekjaar.

Bestemming exploitatiesaldo

Van het resultaat uit gewone bedrijfsvoering ad € 274.365 (2018 € 278.186) is € 133.226 (2018 € 278.186) ten gunste gebracht aan de algemene (verenigings) reserve.

Vorzieningen

(8) Jubilea

Uitkeringen aan het personeel vinden plaats bij een dienstverband van 25 en 40 jaar. De op korte termijn uit te keren jubileumvergoedingen worden opgenomen onder de kortlopende schulden, rekening houdende met het CAO recht van de werknemers op 2 dagen jubileum-verlof. Het verloopoverzicht is als volgt:

	€
Stand per 1 januari 2019	17.379
Dotatie / vrijval	(102)
Uitkering op korte termijn voor 1 medewerker	(2.959)
	<hr/>
Stand per 31 december 2019	14.318
	<hr/>

(9) Loopbaanontwikkeling

Op grond van de CAO hebben medewerkers het recht om eens in de 5 jaar een loopbaantraject te volgen voor een bedrag van maximaal € 1.000 (exclusief BTW). Medewerkers die in dienst zijn getreden per 1 januari 2016 vanuit de Stichting Humanistische Omroep zijn met behoud van rechten overgenomen.

De voorziening is opgebouwd voor ieder jaar dat de medewerker ultimo boekjaar in dienst was en daarbij nog geen gebruik had gemaakt van de regeling.

Het verloopoverzicht is als volgt:

	€
Stand per 1 januari 2019	23.867
Besteding aan loopbaantraject	-1.400
Dotatie / vrijval	765
	<hr/>
Stand per 31 december 2019	23.232
	<hr/>

Kortlopende schulden

(10) Schulden aan leveranciers

De schulden aan leveranciers ad € 381.251 (2018 € 558.750) zijn gedaald ten opzichte van 2018. Deze schulden waren hoog ultimo 2018 omdat Human in het vierde kwartaal 2018 enkele grote projecten had lopen. In dit saldo is een schuld aan de VPRO begrepen ad 64k (2018 ad 196k) voor afgenomen diensten voortvloeiend uit de samenwerkingsovereenkomst en co-productieovereenkomsten.

(11) Belastingen en premies sociale verzekeringen

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	€	€
Omzetbelasting	4.932	11.731
Loonheffing	142.721	101.744
	<hr/>	<hr/>
	147.653	113.475
	<hr/>	<hr/>

De omzetbelasting betreft de aangifte over het vierde kwartaal.

De loonheffing betreft de aangifte over december van het betreffende boekjaar. Deze last is hoger omdat er meer medewerkers in dienst waren ultimo boekjaar. Ook is er in december een 1-malige uitkering van 2,6% verstrekt als compensatie voor de inflatie over het afgelopen jaar. De werkgevers hebben hiertoe vrijwillig besloten omdat de onderhandelingen over een nieuwe omroep CAO niet tot resultaat hebben geleid in 2019

(12) Overige schulden

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	€	€
Over te dragen reserve media-aanbod 2017 1)	0	162.594
Over te dragen reserve media-aanbod 2018 1)	289	53.195
Over te dragen reserve media-aanbod 2019 1)	141.139	0
Pensioenpremie	3.956	4.626
Vakantiedagen 2)	22.882	42.134
Te betalen OCW-bijdrage aan NPO 3)	24.729	0
	<hr/>	<hr/>
	192.995	262.549
	<hr/>	<hr/>

1) De over te dragen reserve media-aanbod betreft de overdracht van de reserve boven de norm. Met de netmanagers van de NPO waren over de programmatische inzet in 2019 afspraken gemaakt. Dit moet nog gebeuren voor de overdracht over 2019.

2) Medewerkers worden actief gestimuleerd om hun vakantiedagen op te nemen, dit heeft geresulteerd in een lager saldo vakantiedagen ultimo 2019.

3) Ultimo 2019 was er teveel voorschot vertrekt door de NPO. Dit saldo wordt in februari 2020 verrekend.

(13) Overlopende passiva

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
Vooruit ontvangen contributies 1)	320.313	282.893
Vooruit ontvangen baten 2)	22.290	22.290
Programmatische kosten 3)	532.404	642.431
Honoraria 3)	40.551	70.130
Salariskosten 4)	6.223	1.698
Accountantskosten 5)	23.656	16.309
Jubileumuitkering te betalen in 2019	2.959	0
Overig 6)	17.134	14.446
	965.530	1.050.197

1) Dit betreft het deel van de contributies dat tijdsevenredig in het volgende boekjaar als bate dient te worden genomen. Deze overloop is hoger door de groei van het aantal leden in 2019.

2) De vooruit ontvangen baten zijn voor een documentaire-project als bijdrage aan het onderzoek naar het tweede leven na uitzending en de opstart van een ander documentaire project.

3) Ultimo boekjaar waren er nog programmatische kosten en honoraria te betalen voor programma's uitgezonden in 2019. Tevens waren hier ultimo 2018 de kosten opgenomen die voortvloeien uit de Sociale regeling bij het niet verlengen van contracten voor bepaalde tijd ad € 86.107 en voor scholing en actieve bemiddeling ad € 47.190. Dit betroffen contracten met een programmatisch karakter. De nog te betalen honoraria waren in 2018 hoger i.v.m. enkele uitgezonden programma's in november en december 2018 waarvan de honoraria ultimo 2018 nog betaald moesten worden.

4) Ultimo boekjaar zijn er nog transitievergoedingen te betalen.

5) Dit betreffen de accountantskosten voor het lopende boekjaar.

6) Dit betreffen kosten zoals AWO vergoeding, werkplekken, bankkosten 4^e kwartaal, vakantiekostenvergoeding van 1 RvT lid etc.

Alle kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Samenwerkingsovereenkomst

Op 18 december 2015 is de samenwerkingsovereenkomst met de VPRO ondertekend. In deze overeenkomst draagt de aspirant omroep; Vereniging Investeer in Human de verzorging van haar media-aanbod op aan de erkende publieke omroeporganisatie VPRO. Human is op grond van artikel 2.26 eerste lid, onderdeel f MW gehouden de verzorging van haar media-aanbod op te dragen aan de NTR of een erkende publieke omroeporganisatie en kiest er derhalve voor om de verzorging van al haar media-aanbod, in het kader van haar voorlopige erkenning, te doen uitvoeren door de VPRO en partijen beschouwen de samenwerking derhalve als een overheidsopdracht voor diensten in de zin van artikel 2.24 van de Aanbestedingswet 2012.

De precieze afspraken zijn vastgelegd in 6 aparte service level agreements (SLA's):

- SLA Huurovereenkomst.

De huurovereenkomst loopt tot en met 31-12-2020. Bij aanvang is een huurprijs overeengekomen van € 28.380 per jaar. Voor bijkomende leveringen en of diensten is een aanvangsprijs bepaald van € 20.253. Over de komende periode bestaat nog een huurverplichting (inclusief diensten) van € 48.633. Looptijd 1 jaar € 48.633. Looptijd tussen de 2 en 5 jaar € 0.

- SLA Afdeling F&EO.

Voor de beschreven diensten krijgt de VPRO een vergoeding van € 61.000 op jaarbasis. Looptijd 1 jaar € 61.000. Looptijd tussen de 2 en 5 jaar € 0.

- SLA afdeling Personeel & Organisatie.

Voor de beschreven diensten krijgt de VPRO een vergoeding van € 22.000 op jaarbasis. Looptijd 1 jaar € 22.000. Looptijd tussen de 2 en 5 jaar € 0.

- SLA afdeling ICT & Productiefaciliteiten (I&P).

Voor de beschreven diensten krijgt de VPRO in 2020 een vergoeding van € 60.000 voor maximaal 40 werkplekken. Looptijd 1 jaar € 60.000. Looptijd tussen de 2 en 5 jaar € 0.

- SLA afdeling Productionele en Organisatorische ondersteuning.

Voor de beschreven diensten krijgt de VPRO vanaf 2020 een vergoeding van € 55.250 op jaarbasis. Hiernaast is in de SLA het onderhoud en de doorontwikkeling van Human.nl opgenomen. Voor deze werkzaamheden krijgt de VPRO een vergoeding van € 39.000 op jaarbasis. Looptijd 1 jaar € 94.250. Looptijd tussen de 2 en 5 jaar € 0.

- SLA afdeling Ledenservice.

Voor de beschreven diensten krijgt de VPRO een vergoeding van € 3 excl. Btw per lid. Looptijd 1 jaar € 217.800 inclusief btw bij een geschat gemiddeld aantal leden van 60.000. Looptijd tussen de 2 en 5 jaar € 0..

Huurverplichtingen.

Naast de bovengenoemde ruimte wordt ook op het Ambonplein 73-79 te Amsterdam kantoorruimte van het Humanistisch Verbond gehuurd. Deze huurovereenkomst loopt van 1 april 2017 tot en met 31-03-2022 en bedraagt € 24.577 per jaar vermeerderd met servicekosten ad € 4.116 per jaar. Looptijd 1 jaar € 28.693. Looptijd tussen de 2 en 5 jaar € 35.866.

Toelichting op de exploitatierekening 2019

(14) Media aanbod

	2019	2018
	€	€
Vergoedingen OCW/Raad van Bestuur Stichting NPO	6.968.749	6.363.039
Inzet over te dragen reserve media-aanbod	215.500	622.500
Programmagebonden eigen bijdragen	151.164	753.422
Overige programmaopbrengsten	2.853	0
	7.338.266	7.738.961

In de vergoedingen OCW is een bijdrage aan Overige Wettelijke Bijdragen (OWB) ad € 2.972.991 (2018: € 2.679.320) begrepen. € 2.025.308 (2018: € 1.888.535) hiervan is besteed aan levensbeschouwelijke programmering. Human heeft in 2019 59 uur (2018 47 uur) levensbeschouwelijke zendtijd gevuld.

Programmagebonden eigen bijdragen

Titel Media aanbod	Organisatie	Totale bijdrage	CoBO-fonds	NPO-fonds
2Doc: Goede bureu	NPO-fonds	116.164	0	116.164
Kids & Docs: Doodgewoon	NPO-fonds	35.000	0	35.000
Aansluiting exploitatierekening		151.164	0	151.164

De organisaties die hebben bijgedragen aan programma's van Human zijn niet gelieerd aan Human. De Programma gebonden eigen bijdragen daalden met € 602.258. Dit werd veroorzaakt door het feit dat in 2019 1 gesubsidieerde documentaire werd uitgezonden tegen 4 en een drama productie in 2018.

Onder de overige programmaopbrengsten zijn de opbrengsten begrepen van kaartverkoop bij opnames.

Specificatie bijdrage derden

Human heeft in opzet de volledigheid van de opbrengsten van rechtstreekse sponsoring aan buitenproducenten afgedwongen in de productieovereenkomsten. Hierin zijn bepalingen opgenomen, dat indien buitenproducenten rechtstreeks aan sponsoring willen doen, dit vooraf aan Human dient te worden overlegd. Vanuit de buitenproducenten heeft Human in 2019 geen meldingen ontvangen.

(15) Opbrengst overige nevenactiviteiten

	2019	2018
	€	€
Verkoop uitzendrechten/formats	37.786	17.213
	<u>37.786</u>	<u>17.213</u>

(16) Opbrengst verenigingsactiviteiten

	2019	2018
	€	€
Contributies leden	646.980	615.081
Donaties	47.660	45.648
	<u>694.640</u>	<u>660.729</u>

Ultimo 2019 bedroeg het aantal leden 59.570 (2018: 54.681, 2017: 56.721 en in 2016: 59.603). Dat is een groei van 8,9% t.o.v. ultimo 2018.

Begin 2019 heeft Human vol ingezet op ledenwerving met het oog op de ledentelling per 1-1-2020. De wervingscampagne die zijn hoogtepunt moest hebben in het najaar van 2019 is echter abrupt stopgezet na de ontvangst van de brief van minister Slob d.d.14-6-2019 (Visie toekomst publiek omroepbestel: "waarde voor het publiek"). In deze brief meldt de minister o.a. dat het kabinet de leden eis (voor de aspirant omroepen) voor een volwaardige erkenning wil bijstellen naar 50.000 en dat de concessie periode met 1 jaar zal worden verlengd. Daarmee was de basis (de relevantie) van de campagne op dat moment weg en is besloten om te stoppen met de campagne en in te zetten op ledenbehoud.

(17) Lonen en salarissen

De personele kosten betreffen: 34,1 fulltime-equivalenten ultimo 2019 (2018: 28,3).

De salarissen zijn conform de CAO voor het Omroeppersoneel.

Er waren in 2019 en 2018 geen werknemers buiten Nederland werkzaam anders dan voor opnames.

	2019	2018
	€	€
Salarissen CAO personeel	1.931.030	1.544.681
	<u>1.931.030</u>	<u>1.544.681</u>

(18) Sociale lasten

	2019	2018
	€	€
Pensioenregeling	180.055	168.211
Sociale lasten	292.530	254.462
Ziektekostenverzekering	13.200	12.470
	<hr/> 485.785 <hr/>	<hr/> 435.143 <hr/>

Het gemiddelde aantal fulltime-equivalenten bedroeg 30,8 (2018 27,2).

De jaarlijkse opbouw van de pensioenaanspraken bedraagt 1,875% van het pensioengevend salaris dat is gebaseerd op het brutoloon minus een franchise ad € 13.785 (2018 € 13.344). Het pensioengevend salaris is in 2019 gemaximeerd op € 107.593 (2018 € 105.075). De jaarlijkse premie die voor rekening komt van de werkgever bedraagt 14,1% (2018 14,1%) van het pensioengevend salaris, aangevuld met 1,5% over het salarisdeel boven € 107.593.

De hoogte van de premie wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het bedrijfstakpensioenfonds op basis van de dekkingsgraad en verwachte rendementen. De dekkingsgraad van het betrokken bedrijfstakpensioenfonds bedraagt ultimo 2019 volgens opgave van het fonds 99,5% (ultimo 2018 106%). Op basis van het uitvoeringsreglement heeft Human bij een tekort in het fonds geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen anders dan door hogere toekomstige premies.

De bijdrage van de onderneming aan de pensioenregeling in het boekjaar is € 180.055 (2018 € 168.211)

Bijzondere waardevermindering van vlottende activa

Ultimo boekjaar wordt de voorraad individueel beoordeeld. Bepaald media-aanbod wordt volledig afgewaardeerd als er daadwerkelijk wordt besloten het media-aanbod niet te verspreiden. In 2019 en 2018 is geen productie afgewaardeerd.

(19) Directe productiekosten

	2019	2018
	€	€
<i>Technische productiekosten media-aanbod</i>		
Operationele productie 1)	446.234	782.453
Filmzaken, eindbewerking en uitzending 1)	731.578	321.692
	<u>1.177.812</u>	<u>1.104.145</u>
<i>Overige productiekosten media-aanbod</i>		
Honorering freelancers	978.756	1.212.334
Onafhankelijke buitenproducent 2)	1.628.970	2.148.553
Uitzendrechten	543.143	592.844
Publiciteit	41.690	41.335
Assurantiën programmatisch	9.559	10.011
Distributiekosten uitzendrechten (sales)	7.161	0
Overige programmakosten	120.750	88.678
	<u>3.330.029</u>	<u>4.093.755</u>
<i>Directe kosten vereniging</i>		
Telemarketingskosten 1)	25.000	0
Bouw, onderhoud, beheer en hosting site 2)	28.616	17.303
Drukwerk en mailingen 3)	0	24.050
Onderzoekkosten	0	0
Ledenservice 4)	210.540	202.195
Campagnekosten 5)	57.959	0
Vergaderkosten en uitnodiging ALV 6)	16.307	8.168
Verenigingsactiviteiten t.b.v. luisteren naar leden 7)	43.785	0
Bijdrage aan de Humanistische Alliantie	7.500	7.500
Overig 8)	9.241	1.635
	<u>398.948</u>	<u>260.851</u>
	<u>4.906.789</u>	<u>5.458.751</u>

Technische- en overige productiekosten

1) In 2019 zijn minder programma's zelf geproduceerd dan in 2018. Dit verklaart de daling van de operationele productiekosten en kosten voor honoraria freelancers. Daarnaast heeft Human wel een eigen serie "De publieke tribune" op locatie opgenomen waardoor o.a. de kosten van filmzaken en eindbewerking weer stegen.

2) In 2019 zijn minder documentaires met subsidies van NPO-fonds uitgezonden dan in 2018. Deze zijn geproduceerd in coproductie met buitenproducenten. Dit verklaart de daling in de kosten overige uitbestedingen.

Directe kosten vereniging

Over het algemeen zijn alle kosten in de vereniging gestegen omdat 2019 ons campagne jaar zou zijn. Zoals eerder verklaard is de campagne die zijn hoogtepunt in het najaar van 2019 moest

bereiken vooralsnog stopgezet na ontvangst van de brief van minister Slob in juni 2019.

- 1) In 2019 is weer een eigen belactie uitgevoerd.
- 2) Human heeft een eigen CRM-systeem om de leden beter te kunnen benaderen. In 2019 waren er onderhouds- en abonnementskosten en zijn enkele verdere ontwikkelingen gedaan. Het CRM bedrijf heeft tevens extra ondersteuning gegeven toen onze CRM medewerker tijdelijk ziek was.
- 3) In 2018 werd voor het laatst nog 2x het HUMAN magazine met de VPRO gids meegestuurd. Human betaalde hiervan enkel de verzendkosten.
- 4) De stijging van de kosten van de ledenservice is te verklaren door het feit dat deze recht evenredig gekoppeld is aan het gemiddeld aantal leden per kalenderjaar. Het ledenaantal steeg in 2019 van 54.681 naar 59.570.
- 5) In februari heeft Human als verenigingsactiviteit en als start van de campagne een luistermarathon gehouden waarin medewerkers afwisselend 42 uur lang in het land naar mensen gingen luisteren.
- 6) De ALV 2019 is georganiseerd in het Instituut voor Beeld en Geluid met een lunch en interactie met de leden. In de kosten zijn alle kosten inbegrepen van uitnodiging tot en met de inhoud van het programma en de lunch voor de leden.
- 6) Onder de overige kosten is mede begrepen de vergaderkosten van de RvT en van de Programmaraad en een diner tussen de Programmaraad, de Raad van Toezicht en enkele medewerkers en genodigden.

Lasten onafhankelijk Product

De totale lasten, zoals opgenomen in de exploitatierekening 2019, die samenhangen met de verzorging van media-aanbod dat bestaat uit Europese producties die kunnen worden aangemerkt als onafhankelijke productie bedroegen in 2019 € 1.628.970 (2018 € 2.148.553).

Dit is 23% van het media-aanbod 2019 zoals bedoeld in artikel 2.149 van de mediawet 2008.

(20) Overige bedrijfslasten

	2019	2018
	€	€
Overige kosten CAO personeel 1)	53.384	166.211
Vrijval transactiekosten en actieve bemiddeling (conform cao) 1)	-118.484	0
Vacatievergoeding Raad van Toezicht 2)	9.188	9.556
Porti, bank- en incassokosten	15.228	11.051
Accountantskosten 3)	39.811	34.410
Advieskosten	16.171	37.375
Administratiekosten 4)	125.500	113.000
ICT automatisering en ondersteuning 5)	56.320	60.284
Drukwerk, kantoorbenodigdheden 6)	12.791	10.182
M&C afdeling kosten Branding Human / ingehuurd personeel 7)	171.295	121.004
Overig 8)	4.538	5.197
	385.742	568.270

Huisvestingskosten

Huur 9)	73.514	63.803
Servicekosten en overig 9)	13.776	15.282
	<hr/>	<hr/>
	87.290	79.085
	<hr/>	<hr/>
	473.032	647.355
	<hr/>	<hr/>

1) In de post overige kosten CAO personeel zijn in 2018 de transitiekosten (ad 86k) opgenomen die eind 2019 verschuldigd zijn voor een groep medewerkers die per 31-12-2018 nogmaals een tijdelijk contract hadden gekregen. Voor deze groep zijn tevens de kosten voor actieve bemiddeling ad 47k gereserveerd conform de CAO in 2018.

In 2019 zijn 9 medewerkers in vaste dienst genomen uit deze groep. Human had op dit moment voldoende waarborgen om hen voor langere termijn van werk te voorzien. Van 1 medewerker is daadwerkelijk afscheid genomen en is de verschuldigde vergoeding uitbetaald. 3 medewerkers uit deze groep hebben zelf Human verlaten. De vrijval die hiermee gepaard gaat betreft 118k.

Voor 11 medewerkers is wederom een reservering gemaakt voor de verschuldigde transitiekosten en actieve bemiddeling op termijn ad 38k.

Per saldo is 88k vrijgevallen t.g.v. het resultaat van 2019.

In deze post is tevens een dotatie opgenomen voor de CAO verplichting inzake loopbaantrajecten ad 1k (2018 ad 6k), een vrijval voor de verplichting aan vakantiedagen ad 20k (2018 dotatie ad 15k) en voor de jubileumvoorziening ad 0k (2018 ad 5k).

2) In de ALV van 26 juni 2016 is besloten dat de Raad van Toezicht € 125 excl. BTW per bezochte vergadering en bijeenkomst waarin ze de raad vertegenwoordigen mogen ontvangen.

3) Dit betreffen de accountantskosten voor de jaarrekeningcontrole bedragen inclusief Omzetbelasting en verschotten. Met ingang van boekjaar 2018 is Human samen met de VPRO overgestapt naar een nieuw accountantskantoor; PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

4) Vanaf 1 januari 2016 is de VPRO verantwoordelijk voor het verzorgen van het media-aanbod van Human. In deze post zijn de kosten opgenomen voor de afdelingen F&EO, Productie en P&O. Deze kosten zijn licht gestegen in 2019.

5) In deze post zijn de kosten opgenomen voor de afdeling I&P van de VPRO voor de verzorging van de ICT diensten en de licentiekosten. De kosten zijn iets lager i.v.m. de aanschaf van enkele extra laptops in 2018 voor tijdelijk medewerkers.

6) In deze post zijn alle kosten opgenomen voor nieuw drukwerk, kantoorbenodigdheden, abonnementen, kopieerkosten etc.

7) In 2019 heeft Human vol ingezet op branding van het merk Human, door o.a. aanpassing van de vormgeving, spots, google grants en media inkoop. Alles met als doel om de naamsbekendheid van Human en haar programma's te verhogen.

8) Hierin zijn voornamelijk assurantiën en vergaderkosten begrepen.

9) Hierin zijn begrepen de kosten voor huur en bijkomende kosten (zoals receptie, schoonmaak etc.) in Hilversum in het VPRO gebouw en in Amsterdam op het Ambonplein bij het Humanistisch Verbond.

Human huurt op het Ambonplein enkele ruimtes van het HV om zo voldoende met de achterban in contact te blijven.

Bartering-contracten (Model VIII)

Human maakte geen gebruik van Bartering contracten.

Honorarium Accountant

Het honorarium voor de controle van de jaarrekening bedraagt in het verslagjaar € 26.179 (2018: € 25.920) (exclusief btw). Er zijn geen overige diensten verleend.

Bezoldiging bestuurders, directie en toezichthouders

De bestuurder mevrouw W. van Aalst heeft een vast dienstverband bij de Vereniging Investeer in Human.

Er waren geen overige voorzieningen betaalbaar op termijn c.q. ontslagvergoedingen ultimo 2019.

De Raad van Toezicht ontvangt € 125 excl. BTW per bezochte vergadering en bijeenkomst waarin ze de raad vertegenwoordigen. Dit is besloten op de ALV van 26 juni 2016.

Samenstelling Raad van Toezicht per 31-12-2019

M. Sturm, voorzitter

S. Bakker, vice-voorzitter

H. Sheikh

W. Boonstra, afgetreden op 16-6-2019

Y. Zonderop

B. Kutluer, aangetreden op 16-6-2019

Bestuurder

W. van Aalst

Beloningskader Presentatoren in de Publieke Omroep

Bij Human zijn geen presentatoren werkzaam die binnen de CAO voor omroeperspersoneel gehonoreerd worden. De honorering blijft derhalve onder het maximum.

Daarnaast wordt incidenteel een presentator als zelfstandige of als freelancer ingehuurd.

Wet Normering Topinkomens (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Krachtens de WNT zijn bij algemene maatregel van bestuur, bij ministeriële regeling en in beleidsregels algemene regels en specifieke (sectorale) regels vastgesteld. Op grond van de WNT mag in 2019 het inkomen van topfunctionarissen in de (semi) publieke sector behoudens overgangsrecht maximaal 100% van het ministersalaris zijn. Dat komt in 2019 neer op € 194.000 inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdrage werkgever.

Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Uitzondering hierop is het WNT-maximum voor de leden van Raad van Toezicht; dit bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum.

Bezoldiging toefunctionarissen

<i>Leidinggevende toefunctionaris</i>	W. van Aalst	W. van Aalst
<i>Functie</i>	Bestuurder/Hoofdredacteur	Bestuurder/Hoofdredacteur
Duur dienstverband	01-12-2019 t/m 31-12-2019	01-01-2018 t/m 31-12-2018
Omvang dienstverband	1,00	1,00
Dienstbetrekking	ja	ja
<i>Individueel WNT-maximum</i>	194.000	189.000
Bezoldiging		
Beloning en belastbare onkostenvergoeding	107.525	101.383
Voorziening tbv beloningen betaalbaar op termijn	<u>12.983</u>	<u>19.293</u>
Totaal bezoldiging	120.508	120.676

De bezoldiging per vergadering cq vertegenwoordiging van de toezichthoudende toefunctionarissen is €125 exclusief BTW.

Toezichthoudende toefunctionarissen 2019

Naam	M. Sturm	S. Bakker	H. Sheikh	Y. Zonderop	W. Boonstra	B. Kutluer
Functie	Voorzitter RvT	Vice-voorzitter	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT
Duur dienstverband	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 16-6	16-6 t/m 31-12
Individueel WNT-maximum	29.100	19.400	19.400	19.400	8.823	10.577
Bezoldiging						
Beloning	2.000	2.000	1.625	1.625	0	625
Belaste onkostenvergoeding	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Totaal bezoldiging 2019	2.000	2.000	1.625	1.625	0	625

Toezichthoudende toefunctionarissen 2018

Naam	M. Sturm	S. Bakker	H. Sheikh	W. Boonstra	Y. Zonderop
Functie	Voorzitter RvT	Vice-voorzitter	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT
Duur dienstverband	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12
Individueel WNT-maximum	28.350	18.900	18.900	18.900	18.900
Bezoldiging					
Beloning / belaste onkostenvergoeding	1.966	2.571	1.625	1.125	2.269
Totaal bezoldiging	1.966	2.571	1.625	1.125	2.269

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2019 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2019 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend.

Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van de stichting en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Alle transacties met verbonden partijen zijn onder normale marktvoorwaarden tot stand gekomen en hebben een zakelijk karakter.

Vennootschapsbelasting

De omroepen hebben met de Belastingdienst een vaststellingsovereenkomst gesloten aangaande de wijze waarop de fiscale winst dient te worden bepaald. De Belastingdienst heeft deze bestaande vaststellingsovereenkomst formeel opgezegd per 1 januari 2017. Sindsdien zijn de omroepen in overleg met de Belastingdienst om te komen tot nieuwe afspraken. Dit overleg is in 2019 afgerond.

De omroepen blijven belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Omtrent de donaties is overeengekomen: De in een jaar ontvangen giften/erfstellingen worden niet als voordeel uit onderneming aangemerkt indien en voor zover ze de in een jaar gedane toevoeging aan de RMA en/of ORMA overstijgen. De nieuwe regeling loopt van 1 januari 2017 t/m 31 december 2021.

Bedrijfsgegevens

Naam:	Vereniging Investeer in Human
Handelsnaam:	Human
Rechtsvorm:	Vereniging
Zetel (statutaire vestigingsplaats):	Hilversum
Feitelijk gevestigd:	Wim T. Schippersplein 1, 1217 WD Hilversum
KvK nummer:	57906289

Activiteiten: Human is een aspirant publieke omroep. Human komt voort uit de Nederlandse humanistische traditie en beweging. Het humanisme is de tot in de Grondwet als constituerend voor de Nederlandse cultuur en samenleving erkende seculiere levensbeschouwing, die leven en wereld probeert te begrijpen vanuit menselijke vermogens.

Gebeurtenissen na balansdatum

Het coronavirus classificeert zich als een gebeurtenis na balansdatum. De effecten op Human zijn geduid in paragraaf “Grondslagen voor waardering van activa en passiva en resultaatbepaling” onder “Continuïteit”.

Overige gegevens

Resultaatbestemming

Statutaire regeling resultaatbestemming

In de statuten is geen regeling opgenomen ten aanzien van de resultaatbestemming.

Voorstel resultaatbestemming

Van het resultaat uit gewone bedrijfsvoering ad € 274.365 (2018 € 278.186) is € 133.226 (2018 € 278.186) ten gunste gebracht aan de algemene (verenigings) reserve.

Dit voorstel voor resultaatbestemming is in de jaarrekening verwerkt.

Goedkeuring Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht van de Vereniging Investeer in Human heeft het jaarverslag 2019 op 16 april 2020 goedgekeurd en daarmee vastgesteld dat op adequate wijze het overgrote deel van de gestelde doelen voor 2019 zijn gerealiseerd.

Jaarrekening 2019 voor akkoord getekend te Amsterdam, 16 april 2020,

Magdeleen Sturm (voorzitter)

Sem Bakker (vicevoorzitter)

Haroon Sheikh

Yvonne Zonderop

Beril Kutluer

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Vereniging Investeer in Human

Verklaring over de jaarrekening 2019

Ons oordeel

- Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening van Vereniging Investeer in Human ('de vereniging') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de vereniging op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen 2016 en de bepalingen bij en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT); en
- voldoen de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat deze bedragen tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen 2016.

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019 van Vereniging Investeer in Human te Hilversum gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2019;
- de exploitatierekening over 2019; en
- de toelichting met de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol Publieke Media-instellingen van de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen 2016 en de Regeling Controleprotocol WNT 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

ZSCN4XYWZNX7-422141469-28

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam
T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeed bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging Investeer in Human zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Benadrukking van de onzekerheid in verband met de effecten van het COVID-19-virus

Wij wijzen op de toelichting 'Continuïteit' in onderdeel 'Grondslagen voor waardering van activa en passiva en resultaatbepaling' van de jaarrekening waarin het bestuur de mogelijke invloed en gevolgen van het COVID-19 (corona)virus op de vereniging en op de omgeving waarin de vereniging opereert alsmede de genomen en geplande maatregelen om met deze gebeurtenissen en omstandigheden om te gaan heeft beschreven. In deze toelichting is ook beschreven dat er nog steeds onzekerheden bestaan en dat het daarom op dit moment redelijkerwijs niet goed mogelijk is om de toekomstige effecten in te schatten. Ons oordeel is niet aangepast met betrekking tot deze aangelegenheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen 2016 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten van de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen 2016 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen 2016.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening en voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen 2016 en de bepalingen bij en krachtens de WNT. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties.

Dit houdt in dat de totstandkoming van deze bedragen in overeenstemming dient te zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen 2016. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vereniging.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 16 april 2020
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. W. Poot RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2019 van Vereniging Investeer in Human

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol Publieke Media-instellingen van de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen 2016, de Regeling Controleprotocol WNT 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten, lasten en balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.